

kalitatezko
1.000 artikulua
12-16 urteko
ikasleentzat

KULTURA ETA HIZKUNTZA
POLITIKA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza
DEPARTAMENTO DE CULTURA
Y POLÍTICA LINGÜÍSTICA
Viceconsejería de Política Lingüística

Munduko entziklopediarik irakurriena da Wikipedia. Publizitaterik gabe, auzolanean, eta elkarlanean osatuta, munduko 300 hizkuntzatan milioika artikulu ditu, gai lokal zein unibertsalen inguruan. Duela 16 urte sortua, jakintza librearen adierazlerik nagusia da, gaur egun.

Milaka eta milaka pertsonen elkarlanean sortzen da Wikipedia. Teorian ezinezkoa den eredu bat baliatuz, praktikan emaitza bikainak lortzen dituela ikusi dugu. Iturri ezberdinetatik edan eta informazioaren itsasoan gaika antolatutako jakintza eskaintzen du.

Libre esan dugu, askatasuna delako gure helburua. Wikipedia eta inguruko proiektuak babesten dituen Wikimedia Fundazioaren helburua munduko jakintza guztia munduko herritar guztien esku jartzea da, “imagina ezazu mundu bat non gizaki guztiek askatasunez zabal dezakete jakindua guztia” leloarekin.

Munduko jakinduria esan dugu, eta badirudi horren atzean jakintza unibertsal bakarria dagoela. Ez da horrela: jakintza lokala, herri-jakintza edo ikuspegi ezberdinek ere lekua dute jakintzaren eraikuntza horretan.

Wikipedia 300 hizkuntzatan dagoela esan dugu, mundu guztiak ez duelako ingelesez egiten. Hizkuntza aniztasuna mugimendu honen helburuetako bat da,

hizkuntzek ere jakinduria gordetzen dutelako, galdutako hizkuntza bakoitza inoiz itzuliko ez den jakintza eremu bat galtzea delako.

Imajina ezazu mundu bat non gizaki guztiek askatasunez zabal dezakete jakinduria guztia. Hori da gure helburua.

300 hizkuntzatan garatzen den proiektu honetan euskarak badu bere lekua. Lerro hauek idazten ditugunean 284.000 artikuluen muga igaro dugu, eta munduko 31. hizkuntza gara artikulu kopuruaren arabera. Komunitate sendo batek bultzatzen du, gainera, Euskarazko Wikipedia. Kopuru absolututan asko ez bagara ere, gure hizkuntzaren txikitasunean gauza handiak egiteko gai gara. Milioika hitz sartu ditugu, milaka argazki askatu eta igo, Wikidatari zukua ateratzen aitzindari gara, eta beste hizkuntza txiki batzuk gurekin harremanetan jartzen dira, gaur egun, gai horietan laguntza emateko. Txikitasunean handi, baina erronka handiekin.

Kalitatearena da erronka nagusia. Artikulu asko ditugu, gaien aniztasunaren aldetik esparru zabalak betetzen ditugu, baina artikulu horien kalitatea hobetu beharra dago. Esan dugunez, munduko entziklopediarik kontsultatuena da Wikipedia. Euskaraz aurkitzen ez den eduki bakoitza, galera txiki bat da. Hobetu beharra dago.

Komunitate sendoa dugu euskarazko Wikipedian, baina artikuluen kalitatea hobetu beharra dago. Horretara gatoz.

Hobetzeko helburu horrekin jaio zen **Euskal Wikilarien Kultura Elkarte**a. 2016an Donostian kulturaren inguruan sortutako zurrinbilotik jaio ginen, Wikipedia eta bere inguruan dauden bestelako

proiektuak indartu eta kultura proiektuak egiteko asmoz. Ibilbide laburra izan dugu, baina proiektu interesgarriak: Donostiapedia egin genuen, Donostiako entziklopedia lokala; liburuzain ezberdinekin literaturari buruzko artikulua lantzen ari gara; Ondareari buruzko Wiki Loves Monuments lehiaketa antolatu dugu; eta orain hizkuntza normalizazioaren bidean, hezkuntzako proiektu handi honekin gatz.

*70.000 artikulua
ikusten dira
egunero,
euskaraz.
Irakurle asko
ikasleak dira.*

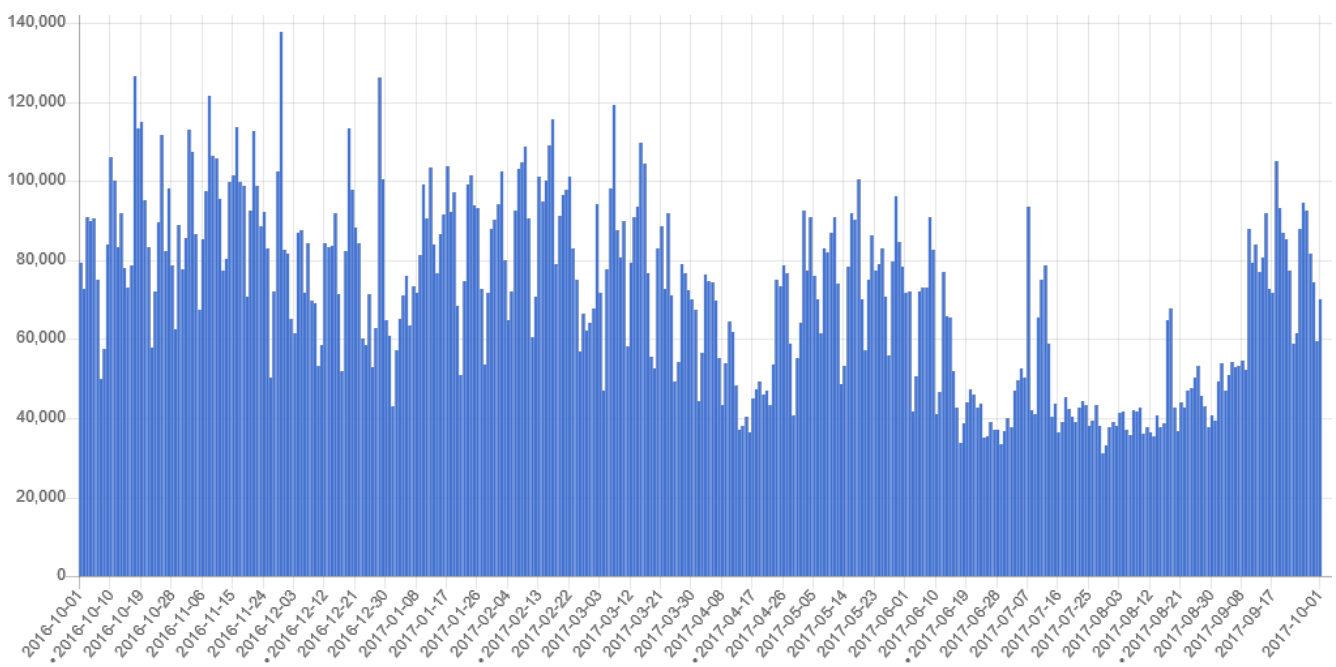
Ikasleek jada ez dute paperezko Entziklopedia begiratzeko, sareari erreparatzen diote informazioa bilatzeko. Edozein bilatzailetangaia sartu eta hortxe agertu ohi da Wikipedia, lehen postuan ez bada, bigarrenen. Ardura handia da hori, ikasleek behar dituzten edukiak txertatu behar ditugulako, kalitatez, era didaktiko batean... eta euskaraz.

Zergatik hezkuntza?

Munduko Entziklopediarik bisitatuena izateak badu bere ardura: bertan agertzen den informazioa egokia izan behar da. Wikipedian ez ditugu gure irakurleak ikertzen, pribatutasuna oso serio hartzen baitugu. Baina ikasleak direla gure irakurle nagusia badakigu. Azken finean, Entziklopedia ikasle eta ikerlarientzat izan da beti, eta hori ez da aldatuko.

70.000 bisita ditu egunero, batez beste, euskarazko Wikipediak. Ingeleseko edo gaztelanizko Wikipediatik urrun, baina euskara hutsez egiten diren webgunerik bisitatuena artean izango da gurea... ez bada bisitatuena. 25.800.000 artikulua ireki dira azken urtean euskaraz. Ez da gutxi. Grafika honetan ikus daiteke urte oso batean zehar ditugun bisiten portaera zein den.

Nabarmena da, grafikari erreparatuta, astelehentik ostiralera eta kurtsoan zehar

bisita gehiago ditugula. Egia da bulegoetatik kontsultak egitea ohikoagoa dela, baina portaera hau ez dugu ikusten askoz handiagoak diren Wikipediatan. “Wikipedia hezkuntzarako da” esaten da munduko wikilari mugimenduan. Gehituko genuke: “Euskarazko Wikipedia hezkuntzarako da”.

Zergatik 1.000 artikulu?

Zenbaki borobil bat jarri behar delako proiektu bat aurkezten denean. Gero ikusiko dugun bezala, bete ez dugun zenbaki bat. Kalitatezko 1.000 artikulu eskaintzearen ideia ez da berria: Wikipedia guztietan egon da, hasieratik, “Wikipedia guztiek eduki beharreko 1.000 artikulu zerrenda” moduko bat. Gai orokorrak, askotan Europa eta Ameriketako Estatu Batuetako gizon txurien ikuspuntutik eginak, eta proiektu honetarako baliagarri ez direnak.

12-16 urteko ikasleek Wikipedia irakurtzen dutela badakigu. Eskolarako lanak egiteko, zein eskolan bertan eskatzen dietelako. Badakigu ere, edukiak aurkitzen ez badituzte, ingelesezko Wikipediara eta itzultzaile automatikoetara jotzen dutela euren lanak aurkezteko. Eta ulertzen dugu horrela zaila dela jakintza berria eskuratzea, ikastea, garatzea, hizkuntza bera ulertzea.

Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Saitetik hizkuntza normalizazioaren alde, gaztetxoentzat baliagarria

izango zen proiektu bat garatzea eskatu zigitenean, ideia horri heldu genioen: zer da 12-16 urteko gazte batek behar duena? Ez da galdera erraza, baina prozedura jarraituz lorgarria da.

Nola eraiki dugu 1.000 artikulu zerrenda?

Eusko Jaurlaritzak badu tresna bat ikasle batek jakin behar duena definitzeko: Curriculum dekretua. Azkena 2016an egin zen, eta bertan jasotzen dira derrigorrezko eskolaldia bukatzerakoan jakin beharrekoak zeintzuk diren. Ez da zerrenda bat, dokumentu luze, garatu eta sakon bat da. Jakintza eremuak definitzen dira, bai, baina ebaluazio irizpideak ere, lortu beharreko konpetentziak. Ez da, askok pentsatuko duten moduan, behinolako buruz ikasi beharreko elementuen zerrenda laua.

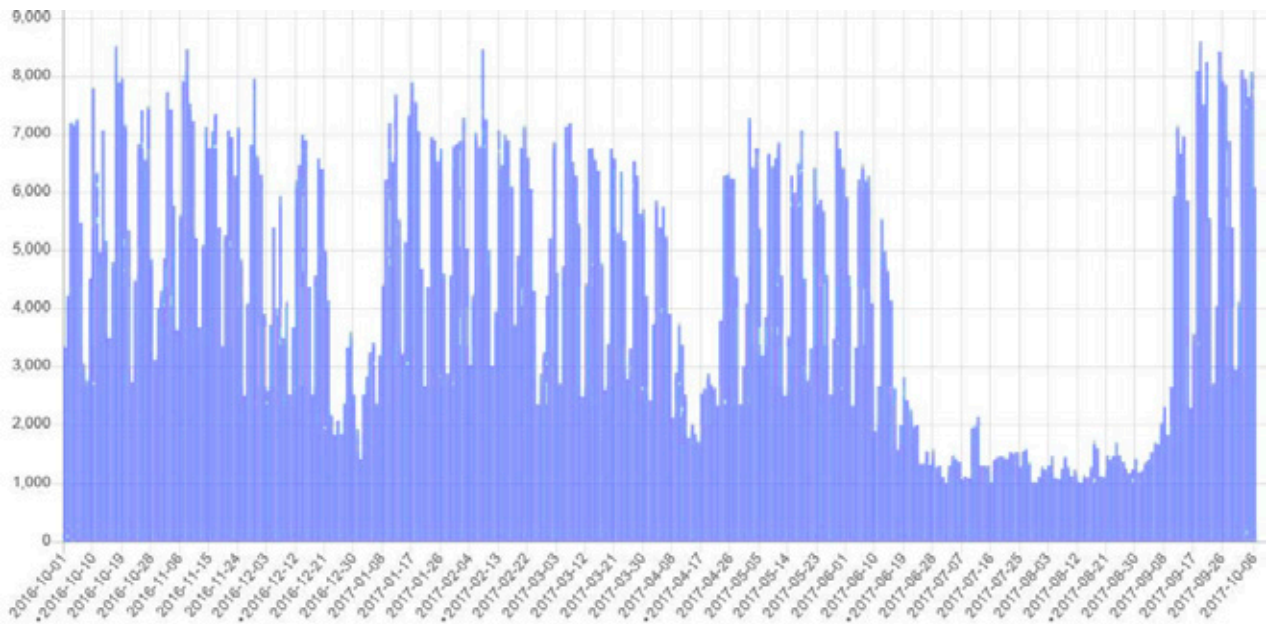
Gure lana, Berritzegune Nagusiarekin batera, dokumentu horren mamian azaltzen diren kontzeptuak identifikatzea eta iragaztea izan da. Gai bakoitzean zenbaki borobil bat jarrita, batzuk kanpoan utzi ditugu, eta beste batzuk zehaztasun gehiagoz garatzeko aukera eman. 1.000 artikulu nahi genituen, eta 1.600 baino gehiago atera dira. Eguzki-sistematik lokotx-billetara, tangentetik Ken Zazpira, Bigarren Mundu Gerratik kontu korrontera. Asko baitira derrigorrezko hezkuntzan ikasi beharrekoak.

Hizkuntza normalizazioa eta gaztetxoek behar dituen proiektua da honakoa.

Curriculum dekretua erabili dugu Bigarren Hezkuntzan ikasi beharrekoak definitzeko: 1.600 gai daude zerrendan.

1.600 artikuluko horiek Wikipedia osoaren %0,5 baino ez dira, baina bisita guztien %7,3 dira gurean. Ez da aukeraketa txarra beraz. Gainera, lehen ikusten genuen tendentzia are

eta nabarmenagoa da artikuluko hauetan, bisitak eta ikasleen eskola egunen arteko paralelismo handiarekin.

Nola banatzen dira gaiak?

Matematika (100)	Biologia Geologia (200)	Fisika Kimika (150)
Geografia Historia (300)	Kultura zientifikoa (50)	IKTak (40)
Hizkuntzak (50)	Zeharlerroa: Emakumea eta generoa (70)	Literatura (50)
Ekonomia Ekintzaileria (100)	Kultura klasikoa (100)	Filosofia (50)
Plastika Ikus-entzunezkoak (150)	Musika, dantza eta antzerkia (150)	Gorputz hezkuntza (50)

Nola egingo dugu?

Wikipedian egiten dugun guztia bezala: auzolanean. Auzolan erraldoia egingo dugu hurrengo bi urteotan, batez ere Unibertsitateetan zentratuta, baina hezkuntza- eta jakintza-instituzio ezberdinak proiektuan sartuz.

Eredua beste herrialde batzuetan (bereziki Ameriketako Estatu Batuetan eta Kanadan) erabilitako berbera da: Unibertsitateko ikasleek euren irakasgaiaren barruan aurkeztu beharreko lanak erabiliko dira, Wikipediara igoz egiten den sorkuntza guzti hori. Irakasleek lan hori ebaluatuko dute, irakasgaiaren barruan eta, gainera, zuzenketak egingo dituzte, artikuluen kalitatea bermatzeko.

Eredu bera jarraituko dugu Unibertsitatea ez diren instituzioekin: ikasleek lanak egin, irakasleek zuzendu. Honela Lanbide Heziketak

eta Batxilergoko ikasleak ere proiektuaren parte izango dira, auzolan erraldoi horren parte.

Prozesuak aurrera joan ahala, wikilariak artikuluen hobekuntza teknikoak egingo dituzte, eta ikasle zein irakasleei laguntza espezializatua emango diete. Irakasle eskoletako zein pedagogia fakultateetako irakasle zein ikasleek artikuluen horien didaktikari erreparatuko diote, 12-16 urteko ikasleentzat baliagarri izateko.

Gainera, beste hainbat instituzio eta norbanakoekin ere lana egingo dugu: izan museo, zientzia dibulgazioan aritutako jendea edo kultura eragile. Auzolan horretan denok hartu behar dugu parte.

***Unibertsitateko
ikasleek
artikuluak
hobetu,
irakasleek
zuzendu eta
wikilariok
laguntza teknikoa
eskainiko dugu.***

Wikipedia libre da, edozeinek hobetu dezake. Horregatik nahi duen orok parte har dezake artikuluen horien edukia zabalduz. Ez dago mugarik, gogoia eta elkarlana besterik ez.

Nola lagundu dezaket?

Gurekin harremanetan jartzeko bide asko daude. Atari bat ireki dugu informazio guztiarekin, <http://eu.wikipedia.org/wiki/Atari:Hezkuntza>. Horretaz gain, gure webgunea dugu, blog gisa garatzen joango garena: <http://wikimedia.eus>.

Azkenik, eskola bateko kide bazara, eta hezkuntza proiektu hau edo beste bat garatu nahi baduzu, hezkuntza@wikimedia.eus helbidea erabil dezakezu.

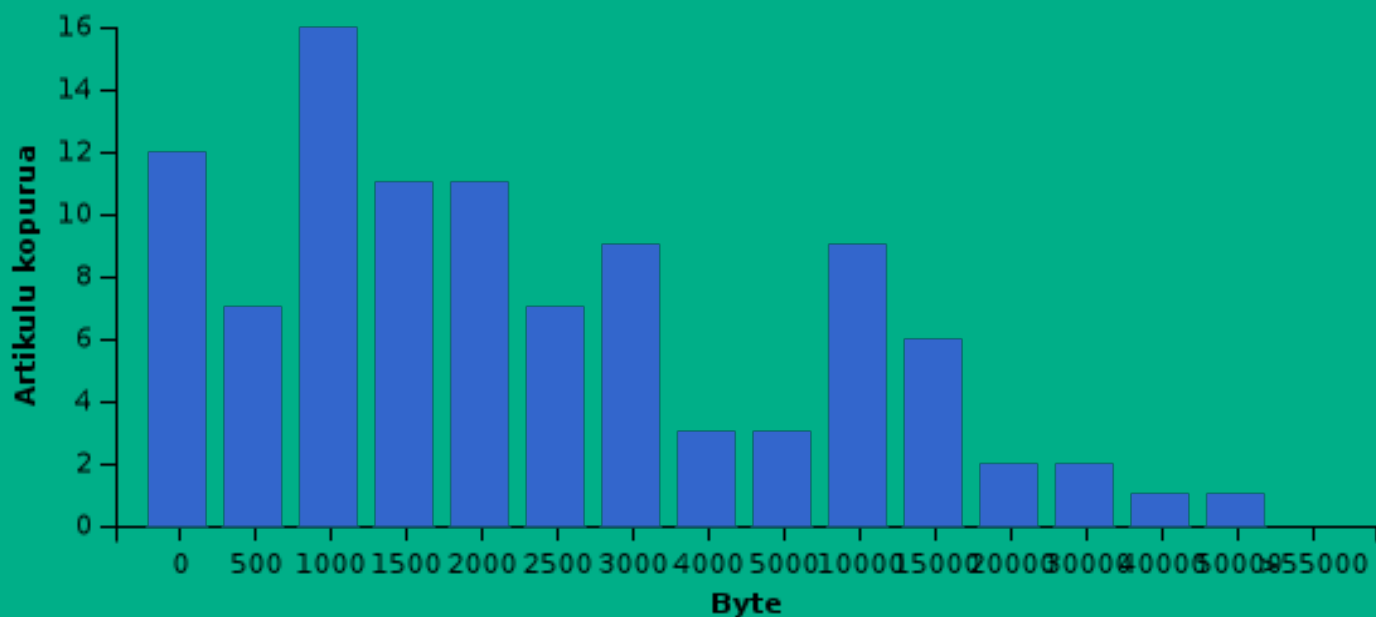
Parte hartu gurekin auzolan erraldoi honetan!

*artikulu
zerrenda
gaiika*

matematika

Oinarrizko matematikatik matematika konplexuagorako saltoa ematen da 12-16 urteko tartean. Zenbakiak batu, kendu, zatitu eta biderkatzetik, oinarrizko trigonometria, logaritmo, erroketak edo funtzioak, estatistika eta probabilitaterako sarrera egiten da.

Wikipedian luzera gehiegirik ez duten artikulak ditugu eremu honetan. Gainera, testu batzuk ez dira erraz ulertzen. Helburu nagusia testuak osatu eta didaktikoagoak egitea izango da proiektu honen barruan. Faltza diren elementuak sartzea ere, nahitaezkoa izango da.

Artikulu kopurua: 100

Sortu beharreko artikulak: 12

Batezbesteko luzera orain: 4.667 byte

Ikustaldiak urtero: 77.883

Artikularik ikusienak: Zatiki (matematika), Koordinatu geografiko sistema, Azalera, Hiruki, Estatistika

artikulu zerrenda

Zenbakiak eta aljebra (30)

Zenbaki
Aljebra
Zenbaki arrazional
Zenbaki irrazional
Zenbaki erreal
Eragiketa
Zuzen erreal
Notazio zientifiko
Berreketa
Erroketa
Arrazoi (matematika)
Eragiketen hierarkia
Logaritmo
Polinomio
Faktorizazio
Ruffiniren erregela
Zatiketa (matematika)
Banakortasun
Trukakortasun
Elkarkortasun
Zatiketa laburtezin
Ekuazio linealetako sistema
Bigarren mailako ekuazio
Segida (matematika)
Progresio geometriko
Progresio aritmetiko
Inekuazio
Ekuazioak ebaztea
Ehuneko
Unifikazio (informatika)

Geometria eta neurria (41)

Geometria
Luzera
Azalera
Bolumena
Talesen teorema (zirkulua)
Talesen teorema (elkarketa)
Pitagoraren teorema
Zirkunferentzia
Zirkulu
Pi (zenbakia)
Poliedro
Poligono
Hiruki
Lauki
Hexagono
Simetria
Antzekotasun (geometria)
Translazio
Biraketa (matematika)
Eskalatzeko (matematika)
Hirurogeitar
Radian
Esfera
Koordenatu geografiko sistema
Longitude
Latitude
Kono
Piramide (geometria)
Sinua
Kosinua
Tangentea
Angelu zuzen
Triangelu angeluzuzen
Plano
Erreferentzia-sistema
Kartesiako koordenatuak
Bektore (matematika)
Zuzen (geometria)
Paralelo (geometria)
Elkarzut
Kalkulagailu zientifiko

Funtzioak eta grafikak (8)

Funtzio (matematika)
Funtzio baten irudikapen grafiko
Lerro-diagrama
Malda (geometria)
Funtzio lineal
Ekuazio lineal
Funtzio koadratiko
Funtzio esponentzial

Estatistika eta probabilitatea (21)

Estatistika
Probabilitate
Populazio (estatistika)
Lagin (estatistika)
Datu diagrama
Histograma
Barra-diagrama
Kalkulu-orri
Sakabanatze (estatistika)
Batezbesteko aritmetiko sinple
Zentro-joera (estatistika)
Mediana
Moda
Sakabanatze-diagrama
Korrelazio
Konbinatoria
Aldakuntza (konbinatoria)
Permutazio
Laplaceren erregela
Zuhaitz-diagrama
Kontingentzia taula

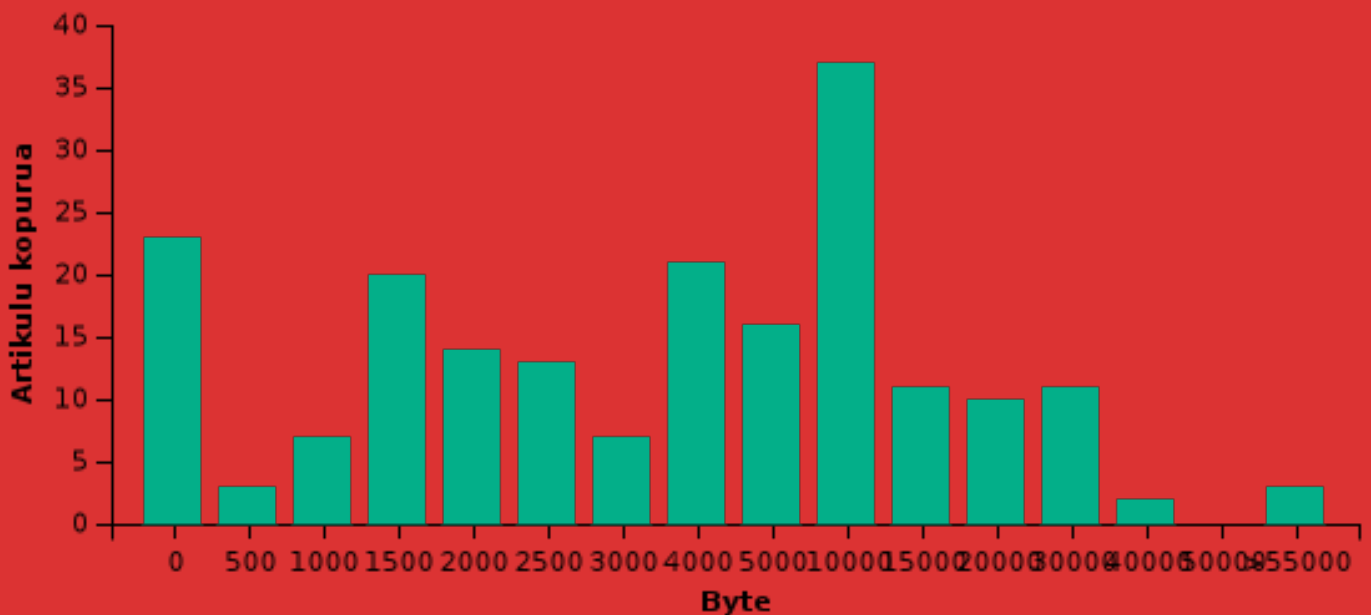
biologia eta geologia

Biologia eta geologia atalak bereziki luzeak dira adin tarte honetan. Kontzeptu asko definitzen dira, izan anatomia, animalia eta landareen funtzionamendua, bizitzaren sailkapena edo eboluzioari buruzko guztiak.

Hori gutxi balitz, Lurraren

funtzionamenduaren ezagutza ere bertan dago, eta espezieek euren artean zein lurrarekin duten harremana, ekologia atal batekin.

Wikipedian artikulu luzeak ditugu, baina bisita kopuru handikoak. Hobetu beharra dago, nabarmen.

Artikulu kopurua: 200

Sortu beharreko artikuluak: 24

Batezbesteko luzera orain: 7.485

Ikustaldiak urtero: 360.449

Artikularik ikusienak: Lurra, Digestio-aparatu, Sumendi, Zelula, Landare

eologia

artikulu zerrenda

Bizitzaren eboluzioa (79)

Eboluzio
Herentzia genetiko
Karakter (biologia)
Zelula
Zelula ziklo
Mitosi
Meiosi
Bakterio
Prokarioto
Eukarioto
Organismo zelulaniztun
Animalia
Landare
Onddo
Liken
Autotrofo
Heterotrofo
Ornogabe
Belaki
Zelentereo
Anelido
Molusku
Ekinodermatu
Artropodo
Ornodun
Arrain
Anfibio
Narrasti
Hegazti
Ugaztun
Goroldio
Iratze
Landare lore-dun
Gimnospermo
DNA
ARN
Genetika molekular
Azido nukleiko
DNAREN erreplikazio
Gene
Kromosoma

Kode genetiko
Mutazio
Mendelen legeak
Giza genoma
Gaixotasun genetiko
Ingenieritza genetiko
Janari transgeniko
Klonazio
Bioteknologia
Bioetika
Biziaren jatorria
Charles Darwin
Darwinismo
Lamarckismo
Hautespun natural
Fixismo
Kreazionismo
Giza eboluzioa
Hominidae
Homo sapiens
Aparatu kardiobaskular
Digestio-aparatu
Arnas aparatu
Gernu-aparatu
Nerbio-sistema
Lokomozio-aparatu
Ugaltze-aparatu
Sistema endokrino
Bihotz
Burmuin
Birika
Giltzurrun
Odol
Giza sexualitate
Erditze
Hileroko
Ernalketa
Haurdunaldi

biologia eta geologia

Lurra: Aldatzen den planeta (67)

Lurra
Lurraren historia
Denbora geologiko
Geologiaren historia
Lurraren adina
Lurraren mugimendua
Urtaro
Ekliipse
Ilargialdi
Itsasaldi
Hidrosfera
Ur geza
Ur baliabideak
Aktualismo
Eoi (geologia)
Aro (geologia)
Periodo (geologia)
Fosil
Oxidazio Gertakari Handia
Glaziazio
Trilobites
Ammonoidea
Nautiloidea
Dinosaurio
Topografia
Topografia-profil
Mapa-geologiko
Estratu
Sedimentu
Plaken tektonika
Muga konbergente
Muga dibergente
Muga transformatzaile
Kontinenteen jitoa
Lurrazal ozeaniko
Lurraren egitura
Litosfera
Astenosfera
Mesosfera
Endosfera
Lurrazal
Mantu
Nukleo (geologia)
Sumendi
Lurrikara
Laba
Karst
Glaziar

Higadura
Gizakiaren ekintza geologikoa
Ozeano Bareko Suzko Eraztuna
San Andres faila
Rift Haran Handia
Marianetako itsas hobia
Ozeano dortsal
Pangea
Orogenia
Orogenia kaledoniar
Orogenia herzinier
Orogenia alpetar
Arroka
Litogenesi
Arroka igneo
Arroka metamorfiko
Arroka sedimentario
Mineral
Kristal
Silikato

Ekologia eta ingurumena (41)

Ekosistema
Biotopo
Biozenosi
Bioaniztasun
Kate trofiko
Habitat
Txoko ekologiko
Faktore-mugatzaile
Moldaera
Ekosistemen funtzionamendua
Lehia (biologia)
Komentalismo
Parasitismo
Mimetismo
Mutualismo (biologia)
Sinbiosi
Lurzoru
Ziklo biogeokimiko
Ekosistema baten energia-fluxua
Elikagaien zikloa
Gizakiaren inpaktua ekosistemetan
Garapen iraunkor
Kutsadura
Baliabide natural
Energia-kontsumo
Erregai fosil

geologia

Biomasa
Basogabetze
Desertizazio
Gehiegizko ustiapen
Baso-sute
Hondakin
Hondakinen kudeaketa

Hondakin-uren tratamendu
Konpost
Hondakinen minimizazio
Zabor elektronikoa
Natura 2000
Babes Berezikiko Eremu
Batasunaren Garrantzizko Leku

Euskal curriculumaren zehaztapena (13)

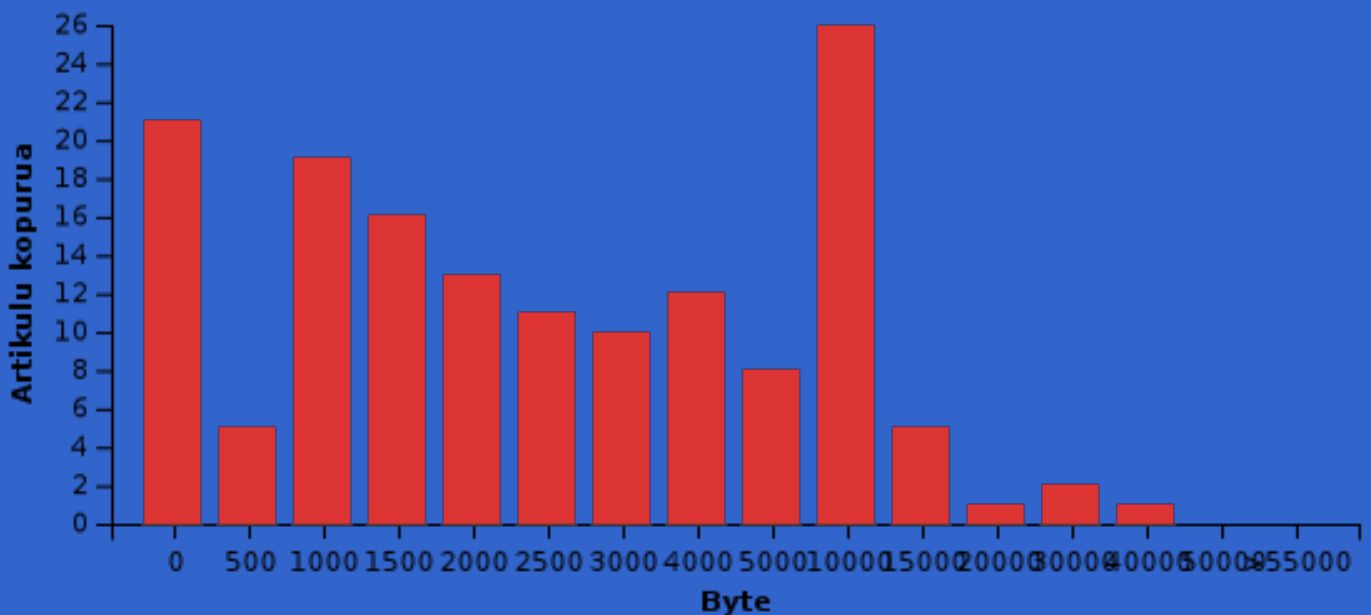
Euskal Herriko geologia
Euskal Herriko hobi mineralak
Urdaibai
Bardeetako natura erreserba
Deba eta Zumaia arteko marearteko zabalgunea
Urbasa-Andia natura parkea
Aralarko mendilerroa
Txingudiko badia
Uraren Euskal Agentzia
Aranzadi Zientzia Elkarte
Armand David
Jean Etxepare
Jose Migel Barandiaran

fisika eta kimia

FiKi deitzen omen diote gaztetxoak "Fisika eta Kimika" atalei. Bertan ikasten da zertaz osatuta dagoen materia, nola antolatzen den eta nola aldatzen den. Energia eta gizartea bezalako eremu oso

bat dago, Wikipedian oso garatuta ez duguna.

Gai orokorrak dira, modu orokor batean landu behar direnak, beharrezko lotura guztiak emanda.

Artikulu kopurua: 150

Sortu beharreko artikuluak: 21

Batezbesteko luzera orain: 4.148

Ikustaldiak urtero: 178.020

Artikularik ikusienak: Energia, Atomo, Dentsitate (fisika), Galileo Galilei, Tenperatura

artikulu zerrenda

Higidura eta kausak (48)

Zinematika
Magnitude fisiko
Masa
Luzera
Denbora
Tenperatura
Kandela (unitatea)
Abiadura
Dentsitate (fisika)
Bolumen
Arkimedesen printzipioa
Mekanika klasikoaren historia
Higidura
Erreferentzia-sistema inertzial
Higidura zuzen
Higidura paraboliko
Azelerazio
Galileo Galilei
Erorketa aske
Higidura zirkular
Abiadura angeluar
Dinamika
Indar
Oinarrizko indarrak
Elkarrekintza elektromagnetiko
Elkarrekintza nuklear ahul
Elkarrekintza nuklear bortitz
Elkarrekintza grabitatorio
Marruskadura indar
Indar normal
Indar zentripeto
Indar zentrifugo
Newtonen legeak

Presio
Jariakin
Presio atmosferiko
Lurraren atmosfera
Astronomia
Astronomiaren historia
Teoria geozentriko
Heliozentrismo
Nikolas Koperniko
Teleskopio
Errefrakzio teleskopio
Grabitazio unibertsalaren legea
Pisu
Kosmologia
Satelite artifizial

Aldaketen azterketa (16)

Energia
Joule
Joule moleko
Lan (fisika)
Bero
Uhin
Energia zinetiko
Energia potentzial
Potentzia
Energiaren kontserbazioa
Energiaren transformazioa
Termodinamika
Soinu
Erradiazio elektromagnetiko
Argi
Argiaren abiadura

fisika eta kimika

Erreakzio kimikoak eta euren garrantzia (71)

Alkimia
Kimika
Solido
Likido
Gas
Teoria zinetiko
Atomo
Protoi
Neutroi
Elektroi
Lotura kimiko
Teoria atomiko
Daltonen eredu atomikoa
Thomsonen eredu atomikoa
Rutherforden eredu atomikoa
Bohrren eredu atomikoa
Schrödingerren eredu atomikoa
Taula periodikoa
Konfigurazio elektronikoa
Gai kimiko
Lotura ioniko
Lotura kobalente
Lotura metaliko
Masa molekular
Molekula
Konposatu inorganiko
Konposatu inorganikoen nomenklatura
Nomenklatura kimiko
Karbono
Hidrogeno
Oxigeno
Karbono-kate
Hidrokarburo
Petrolioaren eratorri
Taldea funtzional
Alkohol
Eter
Aldehido
Zetona

Ester
Amino taldea
Amida
Sulfuro
Fosfato
Makromolekula
Proteina
Karbohidrato
Lipido
Erreakzio kimiko
Mol
Lavoisierren legea
Errekuntza
Estekiometria
Erreakzio-abiadura
Azido
Base
PH
Termokimika
Erreakzio endotermiko
Erreakzio exotermiko
Kimikaren historia
Industria kimiko
Botika
Ongarri
Plastiko
Elikagai-gehigarri
Uraren kutsadura
Airearen kutsadura
Lurzoruaren kutsadura
Elikagaien kutsadura
Hartzidura

Elektrizitatea eta gizartea (6)

Argindar
Karga elektriko
Intentsitate elektriko
Potentzia elektriko
Ohmen legea
Energia eraginkortasun

Euskal curriculumaren zehaztapena (9)

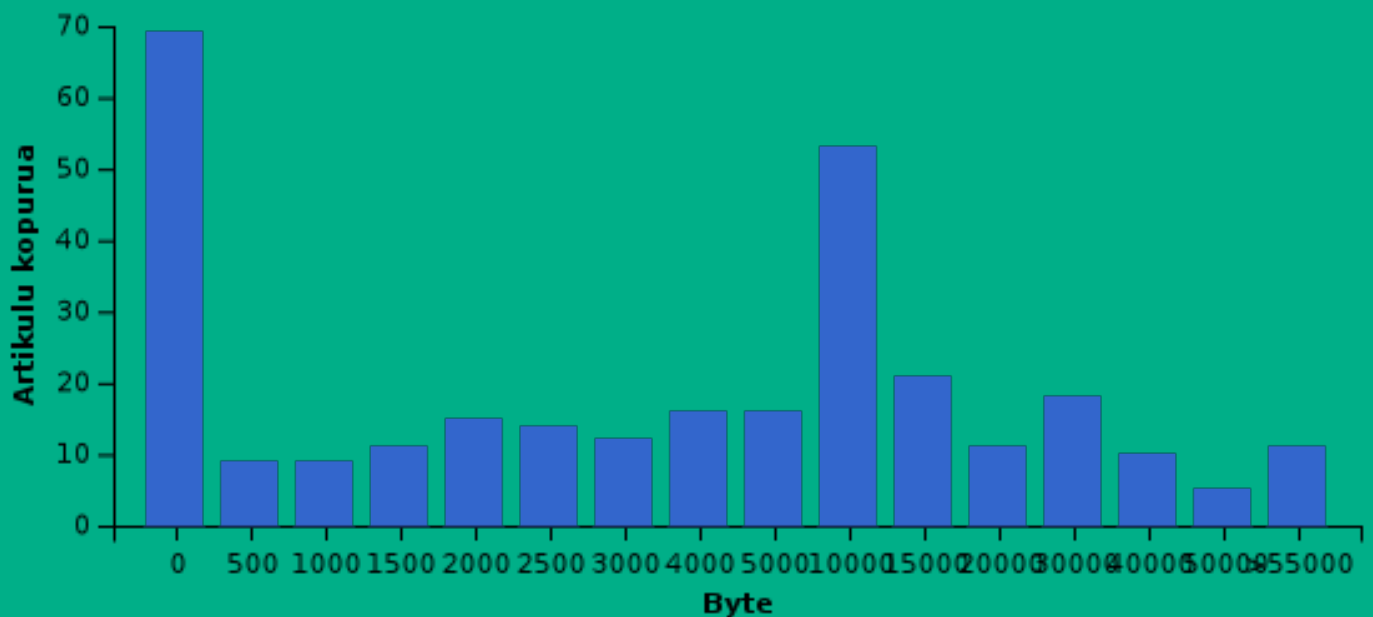
Euskal Herriko egitura energetikoa
Industria kimikoa Euskal Herrian
Energiaren Euskal Erakundea
Iberdrola
Goiener
Donostia International Physics Center
Elhuyar
Teknopolis
Wolfram

geografia eta

Geografia eta historia da lan honetan artikulu kopururik handiena duena. Euskal Herriko, Espainiako, Frantziako eta, oro har, nazioarteko egoera ulertzeko gaiak agertzen dira. Eremu berezia hartzen du XX. mendea eta mundu

garaikideak, munduan zehar dauden gatazkak eta euren ondorioak, eta berauek konpontzeko dauden bideak.

Artikulu asko dira, baina luzera handiena baimentzen dutenak ere talde honetan daude.

Artikulu kopurua: 300

Sortu beharreko artikuluak: 69

Batezbesteko luzera orain: 13.209

Ikustaldiak urtero: 356.967

Artikulerik ikusienak: Europar Batasuna, Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsala, Energia berriztagarri, Bigarren Mundu Gerra, Berotegi efektu

historia

artikulu zerrenda

Gizartearen oinarri historikoak (139)

Absolutismo
Frantziako Erresuma
Espainiar Inperioa
Borboien erreformismoa
Borboien erreformismoa Euskal Herrian
Planta Berriko Dekretua
Foralismoa
Artea Europan XVII. mendean
Artea Europan XVIII. mendean
Zientzia Iraultza
Argien Garaia
Pizkundea Euskal Herrian
Amerikako Iraultza
Frantziako Iraultza
Ameriketako Estatu Batuetako Independentzia Aldarrikapena
Frantziako Iraultzaren eraginak
Frantziako Iraultza Euskal Herrian
Napoleondar Gerrak Euskal Herrian
Napoleondar Gerrak
Iraultza liberal
Ameriketako Espainiar lurraldeen independentzia gerrak
1848ko iraultzak
Nazionalismo
Italiaren bateratzea
Espainiako Independentziaren Gerra
Cadizko Gorteak
Hirurteko liberala
Hamarkada gaitzesgarria
Elisabet II.a Espainiakoaren erregealdia
Seiurteko demokratikoa
Amadeo I.a Espainiakoaren erregetza
Espainiako Lehen Errepublika
Borboien berrezarkuntza (Espainia 1874-1931)
Frantziako XIX. mende luzea
Frantziako Lehen Inperioa
Borboien berrezarkuntza (Frantzia)
Uztaileko monarkia
Frantziako Bigarren Errepublika
Frantziako Bigarren Inperioa
Frantziako Hirugarren Errepublika
Parisko Komuna
Hego Euskal Herriko foruak
Hego Euskal Herriko foruak XIX. mendean

Karlistaldiak
Lehen Karlistaldia
Hirugarren Karlistaldia
Eusko abertzaletasun
Euskal nazionalismoaren hastapenak
Sabin Arana
Industria iraultza
Industrializazioa Euskal Herrian
Bizkaiko Labe Garaiak
Desamortizazioa Espainian
Immigrazioa Euskal Herrian
Langile-mugimendu
Sozialismo
Komunismo
Anarkismo
Klase gatazka
Langile-mugimendua Euskal Herrian
Inperialismo
Inperio kolonial
Britainiar Inperioa
Alemaniar Inperioa
Belgikar Inperio Koloniala
Italiar Inperioa
Errusiar Inperioa
Portugalдар Inperioa
Herbeheretar Inperioa
Japoniar Inperioa
Belle Époque
Lehen Mundu Gerra
Lehen Mundu Gerra Euskal Herrian
1917-1923ko iraultzak
Errusiako Iraultza
Totalitarismo
Faxismo
Erromarako Martxa
Alkandora beltzak
1929ko kraxa
Nazismo
Hirugarren Reicha
Adolf Hitlerren gailentzea
Primo de Riveraren diktadura
Espainiako Bigarren Errepublika
Bigarren Errepublika Hego Euskal Herrian
Euskal-nafar estatutua,
Espainiako Gerra Zibila
Espainiako Gerra Zibila Euskal Herrian.
Lehenbiziko Eusko Jaularitza
Jose Antonio Agirre
1936ko Euskadiren Autonomia Estatutua

geografia eta

Bigarren Mundu Gerra
Mendebaldeko Frontea Bigarren Mundu Gerran
Bigarren Mundu Gerra Euskal Herrian
Bigarren Mundu Gerraren ondorioak
Nazismoaren ondorioak
Frantziako Laugarren Errepublika
Frantziako Bosgarren Errepublika
Francoren diktadura
Frankismoa Euskal Herrian
Gerra Hotza
Sobietar Errepublika Sozialisten Batasuna
Kubako Iraultza
Vietnamgo gerra
Indotxinako Gerra
Aljeriako Independentzia Gerra
1968ko maiatza
1973ko petrolioaren krisia
Antifrankismo
Euskadi ta Askatasuna
Euskal Herriko gatazka
Espainiako trantsizioa
Espainiako 1978ko konstituzioa
Sobietar Batasunaren desegitea
Berlingo harresia
1979ko Euskal Autonomia Erkidegoko Estatutua
Nafarroako Foru Hobekuntza
Espainiaren banaketa administratiboa
Eusko Jaurlaritza
Eusko Legebiltzarra
Nafarroako Foru Erkidegoa
Nafarroako Legebiltzarra
Bizkaiko Foru Aldundia
Gipuzkoako Foru Aldundia
Arabako Foru Aldundia
Gernikako Batzarretxea
Gernikako Arbola
Pirinio Atlantikoak
Akitania
Triple A (Espainia)
Batallón Vasco Español
Guerrilleros de Cristo Rey
GAL
Gerra zikina Euskal Herrian
EUDEL
Udalbiltza
Euskal Hirigune Elkargoa

XX. mendeko gatazka handiak (55)

Europako kolonialismoa
Arrazismo
Garbiketa etniko
Apartheid
Ruandako genozidioa

Darfurko gatazka
Arrazismoa Europan
Arrazismoa Frantzia
Arrazismoa Espainian
Arrazismoa Euskal Herrian
Gerra
Gerra ekonomiko
Higadura gerra
Ur-balibideen inguruko gerrak
Petrolioaren inguruko gerrak
Erljio-gerra
Fundamentalismo
Fanatismo erlijioso
Casus belli
Islamismo
Jihadismo
Al Kaida
Estatu Islamikoa
Jugoslaviako Gerrak
Ipar Irlandako gatazka
Bakailoaren gerrak
Georgiako gerra zibila
Kosovoko Gerra
Txetxeniako Bigarren Gerra
Donbasseko gerra
Palestinar-israeldar gatazka
Errefuxiatuen krisia
Krisi humanitario
Migrazio krisia Europan
Gatazka
Tolerantzia
Gatazka sozial
Kultura-gatazka
Arabiar Udaberria
Gatazken konponbidea
Inbasio
Terrorismo
Negoiazio
Arbitraje (zuzenbidea)
Adostasun
Indarkeria-ez aktiboa
Bakearen kultura
Demokrazia
Botereen banaketa
Legaren inperioa
Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsala
Giza Eskubideen Europako Hitzarmena
Bizitzeko eskubidea
Berdintasun-printzipioa
Bake

Gaur egungo mundua (53)

Globalizazio

historia

Garapen bidean dagoen herrialde
Hirugarren mundua
Berriki industrializatutako herrialde
Garapen iraunkor
Mugimendu altermundialista
Kapitalaren metaketa
Deslokalizazio
Multinazional
Kapitalismo
Neoliberalismo
Barne produktu gordin
Giza garapen
Pobrezia
Kanpo-zor
Giza garapen indize
Elikadura burujabetza
Migrazio
Kooperatiba
Kooperatibismo
Garapenerako lankidetzeta
Internazionalismo
Energia berriztagarriak
Berotegi efektua
Berotze global
Petrolioaren gailurra
Zientziaren politizazioa
Kyotoko protokoloa
Parisko Hitzarmena (2015)
XX. mende
Lehen Mundu Gerratik emandako muga-aldaketen zerrenda
Inperialismo Berria
Afrikaren deskolonizazioa
Amerikaren deskolonizazioa
Asiaren deskolonizazioa
Estatu postsobietarrak
Neokolonialismo
Amerikar inperialismo
Irakeko gerra
Afganistango gerra (2001-2014)
Terrorismoaren aurkako gerra
Europar Batasuna

Artea, Kultura eta zientzia gaur egun (27)

Kultura-aniztasun
Arte garaikidea Euskal Herrian
Zientzia Euskal Herrian
Arte garaikide
Pop Artea
Arte abstraktu
Arte zinetikoa

Art Brut
Street Art
Arte elektronikoa
Arte kontzeptual
VJ
Happening
Performance arte
Komunikabide
Hedabide prentsa
Egunkari
Aldizkari

Europar Batasunaren politika
Europar Batasuneko itunak
Europako Kontseilua
Errusia
Japonia
BRICS
Mercosur
Munduko Merkataritza Elkartea
Europa eta Amerikako Estatu Batuen arteko Merkataritza eta Inbertsiorako Hitzarmena
Txinako Herri Errepublikak
Iraultza teknologikoa

Antolaketa politikoa eta geografikoa (26)

Foru lurralde
Euskal Herriaren banaketa administratiboa
Euskal Herriko lurralde-antolaketa
Euskal Herriko politika
Euskal Herriko kultura
Nazio Batuen Erakundea
Nazio Batuen Batzar Nagusia
Nazio Batuen Segurtasun Kontseilua
Nazio Batuen Segurtasun Kontseiluaren beto eskubidea
Haurren Laguntzarako Nazio Batuen Funtza
Klima Aldaketari Buruzko Gobernu Arteko Taldea
Milurtekoko Garapen Helburuak
Nazioarteko Justizia Auzitegia
Amerikako Estatuaren Erakundea
Arabiar Liga
Munduko Bankua
Afrikar Batasuna
Nazioarteko Diru Funtza
Ekonomia Lankidetzeta eta Garapenerako Antolakundea
G8
G20
Ameriketarako Bolibartar Alternatiba
Gobernuz kanpoko erakunde
Greenpeace
Gurutze Gorria/Ilargi Gorria
Mugarik Gabeko Medikuek
SOS Arrazakeria

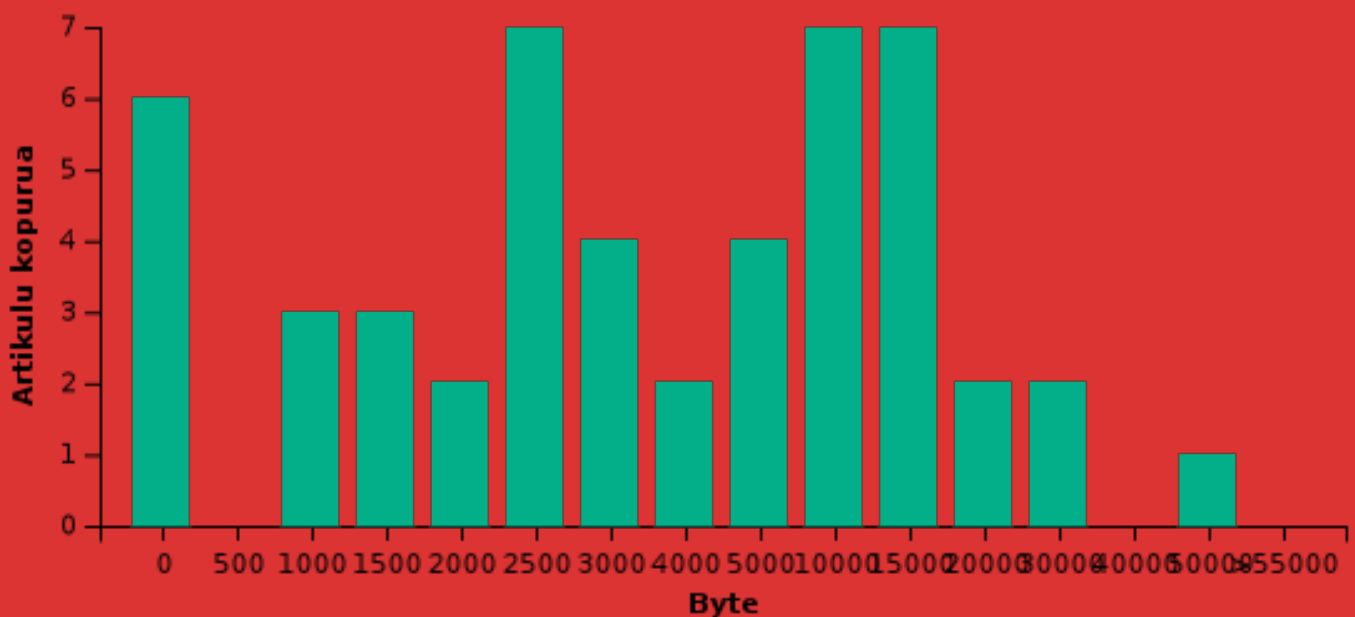
Film
Irrati
Telebista
Internet
Web 2.0
Bat-bateko mezularitza
Iraultza digital
Sare sozial
Informazioaren iraultza

kultura zientif

Gaitegi laburra dago ikasgai honetan, baina bisita asko dituzten artikuluko zientifiko orokorrak, euren artean egunero eskola askotatik irakurtzen duten artikulukoak,

Eguzki-sistema kasu.

Gaitegi zabala, han-hemenka sar zitekeena, eta kalitatezko artikulukoak merezi dituen da honakoa.

Artikulu kopurua: 50

Sortu beharreko artikulukoak: 6

Batezbesteko luzera orain: 7.148

Ikustaldiak urtero: 99.792

Artikuluak ikusienak: Eguzki-sistema, Izar, Planeta, Artizarra, Galaxia

artikulu zerrenda

Unibertsoa (22)

Unibertso
Big Bang
Galaxia
Izar
Planeta
Zulo beltz
Material ilun
Energia ilun
Izar eboluzio
Supernoba
Izarren nukleosintesi
Eguzki sistema
Merkurio
Artizarra
Marte
Jupiter
Saturno
Urano
Neptuno
Planeta nano
Satelite natural
Irrati-teleskopio

Bizi kalitatea (15)

Osasun
Higiene
Elikadura
Ariketa fisiko
Gaixotasun

Gaixotasun infekzioso
Gaixotasun autoimmune
Droga
Drogomenpekotasun
Medikuntzaren historia
Txerto
Kirurgia
Zaintza-lana
Zaintza intentsibo
Gizarte-laguntza

Aurrerapen teknologikoak eta ingurumena (6)

Hidrogeno-pila
Gosete
Hondamen natural
Aztarna-ekologiko
Deshazkunde
Euskal Herriko ingurumen-arazoak

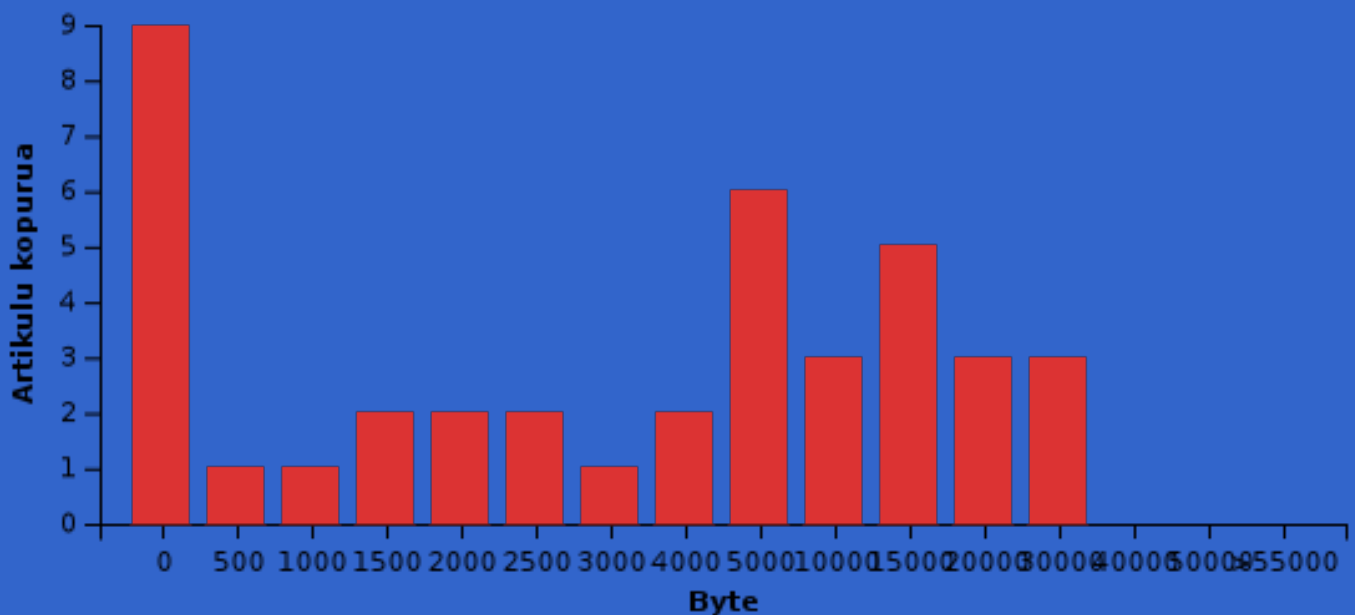
Berrikuntza eta material berriak (7)

Metal
Korrosio
Paper
Aeronautika
Nanoteknologia
Birziklatze
Euskal Herriko berrikuntza zentroak

informazioa eta teknologia

Gaitegi zabala da eremu honetan, baina praktikarekin lotzen diren kontzeptu asko daude. Horregatik artikulu zerrenda laburra dugu. Badira, ordea, bisita asko dituzten

artikuluak, Hardware edo Software bezala, eta oraindik ez ditugun artikulu garrantzitsu batzuk, sareko segurtasunari eta jarduera osasuntsuari lotuak.

Artikulu kopurua: 40

Sortu beharreko artikuluak: 9

Batezbesteko luzera orain: 8.227

Ikustaldiak urtero: 125.504

Artikularik ikusienak: Wiki, Wikipedia, Software libre, Sistema eragile, Software

a komunikazio

artikulu zerrenda

Segurtasuna sarean (11)

Segurtasuna Interneten
Netiketa
Nortasun digitala
Ziber-mendekotasuna
Intranet
Sistema eragile
Wi-Fi
Ingeniaritza sozial
Suebaki (informatika)
Spam
Posta elektronikoa

Programazio-lengoaia
Makina-lengoaia
Konpiladore
Aplikazio informatiko
Mugikorreko aplikazio
Ofimatika
3D inprimaketa
CAD
Robot
Fluxugrama
Kronograma
Txip
Maker
Scratch (programazio-lengoaia)

Informazioaren eta Komunikazioaren Teknologia (21)

Software
Hardware
Software libre
Hardware libre
Nabigatzaile
Jabetza intelektual
Programazio

Edukiak argitaratu eta zabaltzea (8)

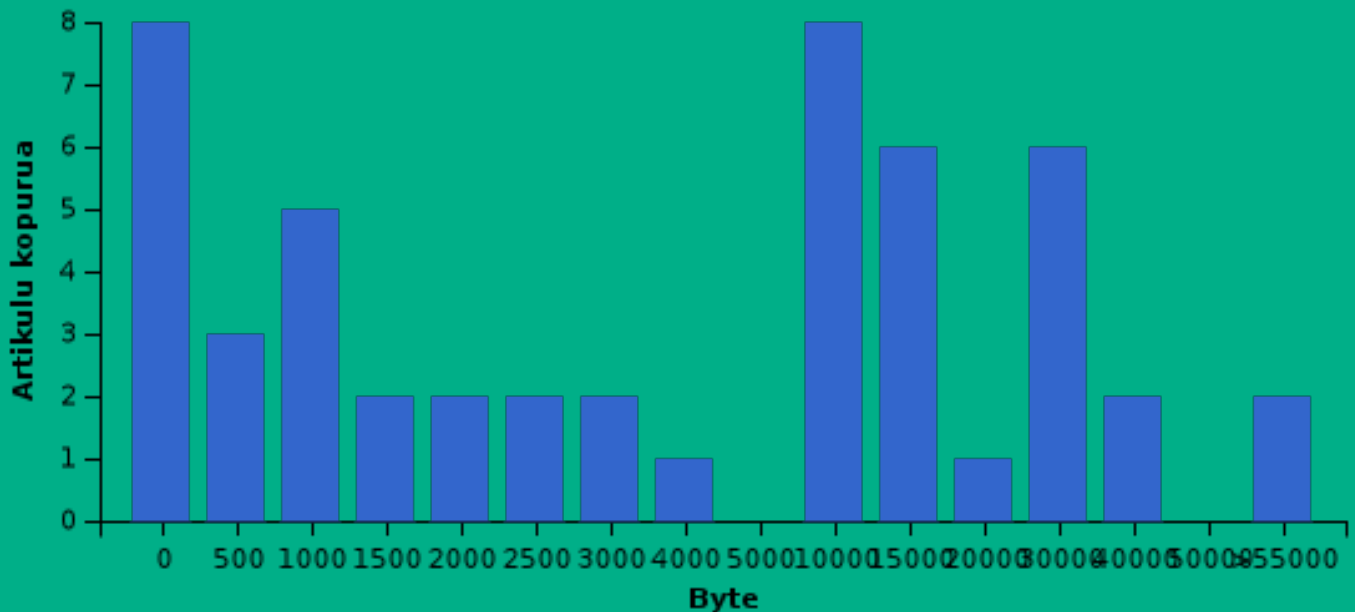
Multimedia
Web 2.0
Copyright
Creative Commons
Blog
Wikipedia
Wiki
Moodle

hizkuntzak

Adin honetan hizkuntza ezberdinen funtzionamendua ikasten bada ere, hizkuntzei buruzko artikulu generiko batzuk kenduta, euskara, bere historia eta bere gramatika zentratu gara. Hizkuntza ikasteko baino, hizkuntzari

buruz ikastea izango litzateke artikulu hauen helburua.

Behar handiko artikulu batzuk ditugu hemen, "euskal gramatika" edo "Euskararen jatorria kasu".

Artikulu kopurua: 50

Sortu beharreko artikuluak: 8

Batezbesteko luzera orain: 12.467

Ikustaldiak urtero: 110.646

Artikularik ikusienak: Euskara, Ingeles, Euskaltzaindia, Gaztelania, Hizkuntza

artikulu zerrenda

Hizkuntzak (25)

Komunikazio
Hizkuntza
Hizkuntzaren sorrera
Munduko hizkuntza familiak
Hizkuntzalaritza
Fonologia
Fonetika
Morfologia (hizkuntzalaritza)
Morfosintaxi
Sintaxi
Hiztegi
Gramatika
Perpau
Izen
Aditz
Subjektu (gramatika)
Objektu (gramatika)
Predikatu (gramatika)
Adberbio
Adizlagun
Adjektibo
Gaztelania
Frantses
Ingeles
Zeinu hizkuntza

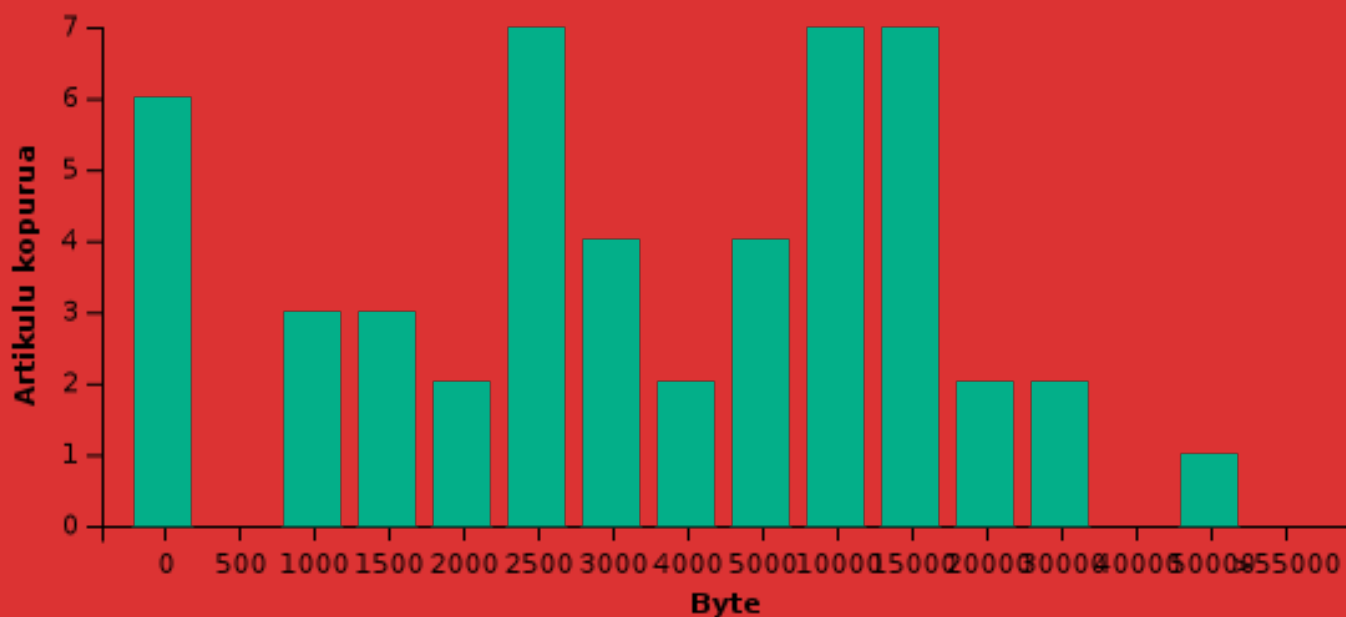
Euskara (25)

Euskara
Euskaltzaindia
Euskararen kale-erabilera
Euskalgintza
Euskal gramatika
Euskal aditz
Euskal deklinabide
Euskal adizki
Euskalki
Euskararen jatorria
Euskararen historia
Kristautasuna eta euskara
Euskara eta hizkuntza erromanikoak
Euskararen debekua
Euskal Lehen Pizkundea
Sabindarren euskara garbia
Hendaiako Biltzarra
Euskal Bigarren Pizkundea
Euskaltzaleak
Euskara frankismoan
Elvira Zipitria
Ikastola
Euskara batu
Euskararen normalizazio
Euskararen Foru Legea

literatura

Esparru luzea izan daiteke literaturarena, eta jada beste proiektu batean lantzen ari garen "Liburuzainak" eta "Haur eta Gazte literatura" proiektuekin talka egin. Ez dugu gerturapen hori egin, ordea.

Bi arlo nagusi daude: curriculumean definitutako euskal literaturaren ardatz nagusiak jarri ditugu; eta Literatura Unibertsala eremuan Batxilergoko testu-liburuen gidoia hartu dugu 30 gai atera ahal izateko.

Artikulu kopurua: 50

Sortu beharreko artikuluak: 11

Batezbesteko luzera orain: 7.087

Ikustaldiak urtero: 48.643

Artikularik ikusienak: Bertsolaritza, Euskal literatura, Biblia, Bertso-lari Txapelketa Nagusia, Ahozko euskal literatura

artikulu zerrenda

Euskal Herriko literatura idatzia (12)

Euskal literatura
Linguae Vasconum Primitiae
Euskal atsotitzak eta neurtitzak
Gero (Axular)
Peru Abarka
Kresala (Txomin Agirre)
Garoa (eleberria)
Leturiaren egunkari ezkutua
Haur besoetakoa
Ehun metro
Obabakoak
Harri eta Herri

Ahozko euskal literatura (8)

Ahozko euskal literatura
Pastoral
Maskarada
Bertsolaritza
Bertsolaritzaren historia
Bertso-doinuak
Bertsolari
Bertsolari Txapelketa Nagusia

Literatura unibertsala (30)

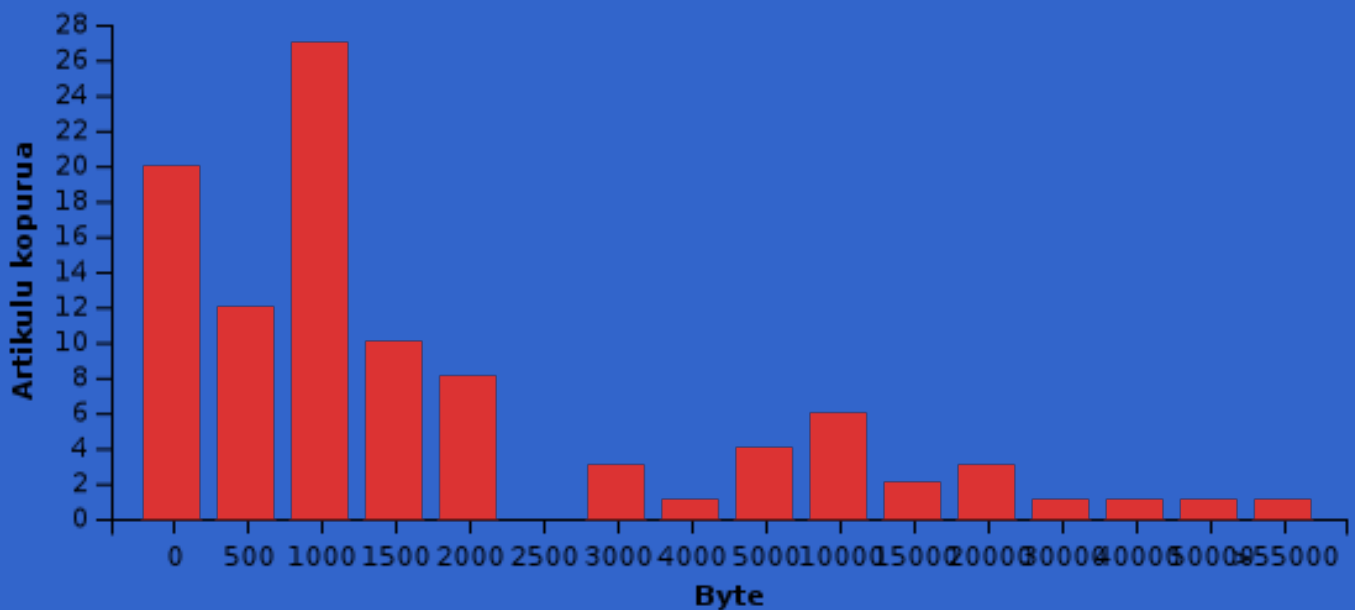
Literaturaren historia
Poesia
Prosa
Ipuin
Komiki
Biblia
Ulises
Edipo errege
Eneida
Metamorfosiak (Ovidio)
Erdi Aroko literatura
Hamlet
Fausto (Goethe)
Boris Godunov
Emily Dickinson
Belea (olerkia)
Madame Bovary
Ivan Ilitxen heriotza
Huckleberry Finn-en abenturak
Belar-hostoak
Dorian Grayren erretratua
Altxorraren uhartea
Poeta en Nueva York
Dublindarrak
Gela bat norberarena
Prozesua
Arrotza
Manhattan Transfer
Pedro Páramo
Cien años de soledad

ekonomia eta e

Curriculumaren bi eremu ezberdin batu ditugu atal honetan. Ekonomia, alde batetik, eta gaur egungo curriculumean berria den "Ekintzaitza" izeneko eremua. Ez dute oso gaitegi definituta, eta ekonomiaren

zein enpresa munduaren jakintza oinarrizkoa izatea da helburua.

Wikipedian arreta berezia eskaini beharko diogu eremu hauei, informazio zuzena eta zabala eskainiz.

Artikulu kopurua: 100

Sortu beharreko artikuluak: 20

Batezbesteko luzera orain: 4.388

Ikustaldiak urtero: 73.638

Artikularik ikusienak: Nekazaritza, Ekonomia, Enpresa, Garapen iraunkor, Kooperatiba

Ekintzailletza

artikulu zerrenda

Oinarrizko ideia ekonomikoak (16)

Ekonomia
Ekonomia sektore
Nekazaritza
Aukera-kostu
Etxeko ekonomia
Gainbalio
Jatorrizko metaketa
Ekoizpen baliabide
Proletario
Lan produktibo
Lan erreproduktibo
Jabetza pribatu
Komunal
Kontsumo
Publikazio
Pribatizazio
Aberastasunaren banaketa

Ekonomia eta enpresa (12)

Enpresa
Enpresaburu
Gizarte erantzukizun korporatibo
Ekoizpen-prozesu
Ekoizpen-faktore
Fakturazio
Diru-sarrera
Gastu
Multinazional
Monopolio
Oligopolio

Etxeko ekonomia (9)

Aurrekontu
Aurrezte
Zor
Zor pribatu
Diru
Banku
Banku-kontu
Kreditu-txartel

Merkataritza-elektroniko Administrazio publikoen ekonomia (12)

Zor publiko
Aurrekontu-defizit
Zerga
Zerga zuzen
Zeharkako zerga
Errentaren banaketa
Errentaren desberdintasunaren neurketa
Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zerga
Balio Erantsiaren gaineko Zerga
Zerga-iruzurra
Euskal Autonomia Erkidegoko
Ekonomia Ituna
Nafarroako Foru Erkidegoko
Ekonomia Hitzarmena

Ekonomia eta magnitude ekonomikoak (7)

Interes tasa
Inflazio
Diruaren prezioa
Langabezi
Garapen ekonomikoa
Hazkunde ekonomikoa
Enplegu

Nazioarteko ekonomia (4)

Nazioarteko merkataritza
Europako Merkataritza Libreko
Erkidegoa
Euro
Garapen iraunkor

Lana eta ekintzailletza (13)

Langile
Langile autonomo

Curriculum vitae
Lan-harremanak
Lan-eskubideak
Lan kontratu
Negoziazio kolektibo
Gizarte segurtasun
Lan-arriskuak
Laneko segurtasun eta osasun
Greba
Ongizate
Sindikatu

Enpresak, aukerak eta martxan jartzea (16)

Enpresa
Enpresa-sorrera
Enpresaren ekonomia
Enpresa publiko
Enpresa pribatu
Sozietate kolektibo
Kooparatiba
Sozietate anonimo
Erantzukizun mugatuko sozietate
Bazkide
Mutualismo
Interkooperazio
Kapital sozial
Ekonomia sozial
Ekintzailletza sozial
Bideragarritasun

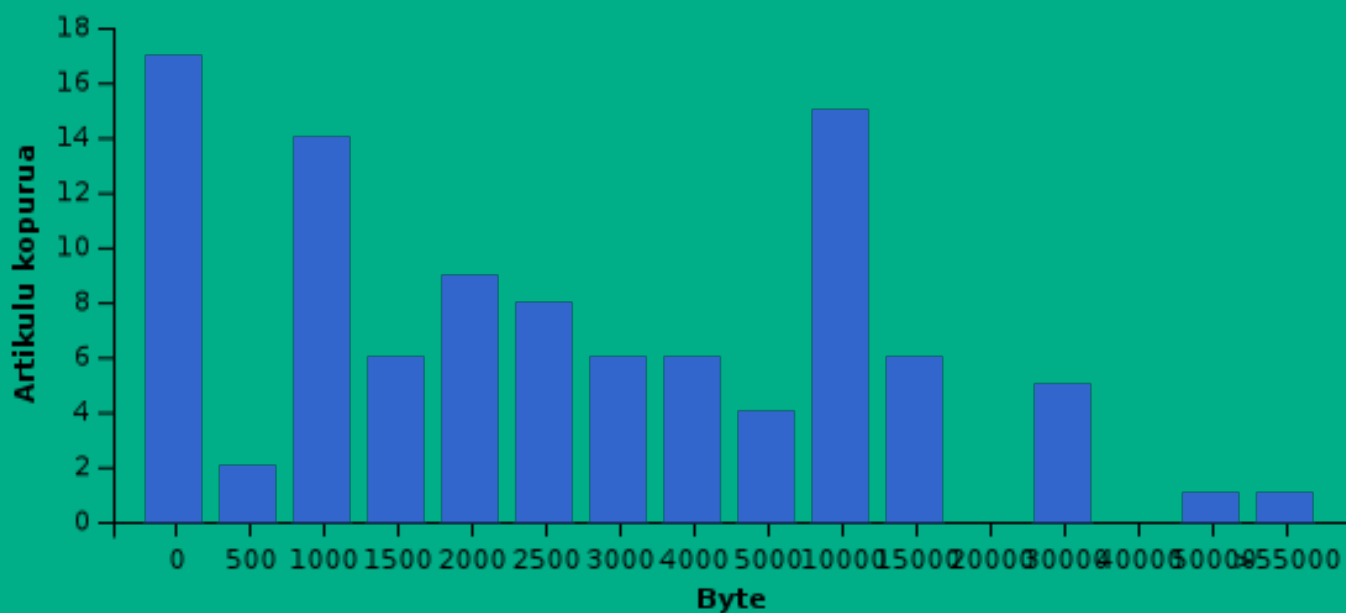
Enpresaren eginkizun edo sail nagusiak (11)

Marketing
Akziodun
Mozkin
Kontabilitate
Aurrekontu
Aktibo
Pasibo
Fakturazio
Urteko txosten
Ebaluazio
Kudeaketa

kultura klasik

Antzinako Grezia eta Antzinako Erroma, eta bertatik eratorritako kulturak ikasten dira hemen. Ehun artikuluren zerrenda egin dugu, basikoak azalduz eta euren mitologiako pertsonaia nagusiak identifikatuz.

Euskal Herrian bi kultura hauek izandako eragina ere ikasten da hemen, eta hortxe sakondu beharko dugu Wikipedian hurrengo hilabeteotan, artikulua sakonagoak eta zientifikoak eskainiz.

Artikulu kopurua: 100

Sortu beharreko artikulua: 17

Batezbesteko luzera orain: 6.287

Ikustaldiak urtero: 83.673

Artikulu ikusienak: Antzinako Erroma, Antzinako Grezia, Erromatar Inperioa, Latin, Erromatar arkitektura

artikulu zerrenda

Mundu klasikoa: Grezia eta Erroma (27)

Antzinako Grezia
 Grezia klasikoa
 Polis
 Mediar Gerrak
 Peloponesoko Gerra
 Garai helenistikoa
 Antzinako Erroma
 Erromatar Monarkia
 Erromatar Errepublika
 Erromatar Inperioa
 Herritartasuna antzinako Grezian
 Meteko
 Esklabutza Antzinako Grezian
 Erromanizazio (historia)
 Hispania
 Iberiar
 Zeltiberiar
 Tartessos
 Baskoi
 Autrigoi
 Beroi
 Barduliar
 Karistiar

Ager Vasconum
 Saltus Vasconum
 Euskal Herriko ekonomia erromatar garaian
 Euskal Herria erromatarren garaian

Hizkuntza klasikoak (17)

Hizkuntza indoeuropar
 Antzinako greziera
 Latin
 Idazketa
 Alfabeto
 Alfabeto greko
 Alfabeto latindar
 Transkripzio (hizkuntzalaritza)
 Hizkuntza erromantzeak
 Hizkuntza ibero-erromantzeak
 Kultismo
 Helenismo
 Latinismo
 Latinaren eragina euskarari
 Grezieraren eragina euskarari
 Hiztegi zientifiko
 Etimologia

Zibilizazio greko-latindarrak eta berauen ekarpenak (56)

Antzinako Greziako literatura
 Antzinako Erromako literatura
 Epika
 Lirika
 Antzerki
 Prosa
 Antzinako Greziako artea
 Antzinako Greziako eskultura
 Antzinako Greziako arkitektura
 Doriar ordena
 Joniar ordena
 Korintiar ordena
 Antzinako Erromako artea
 Antzinako Erromako eskultura
 Erromatar arkitektura
 Erromatar hirigintza
 Erromatar hiri
 Agora
 Foro

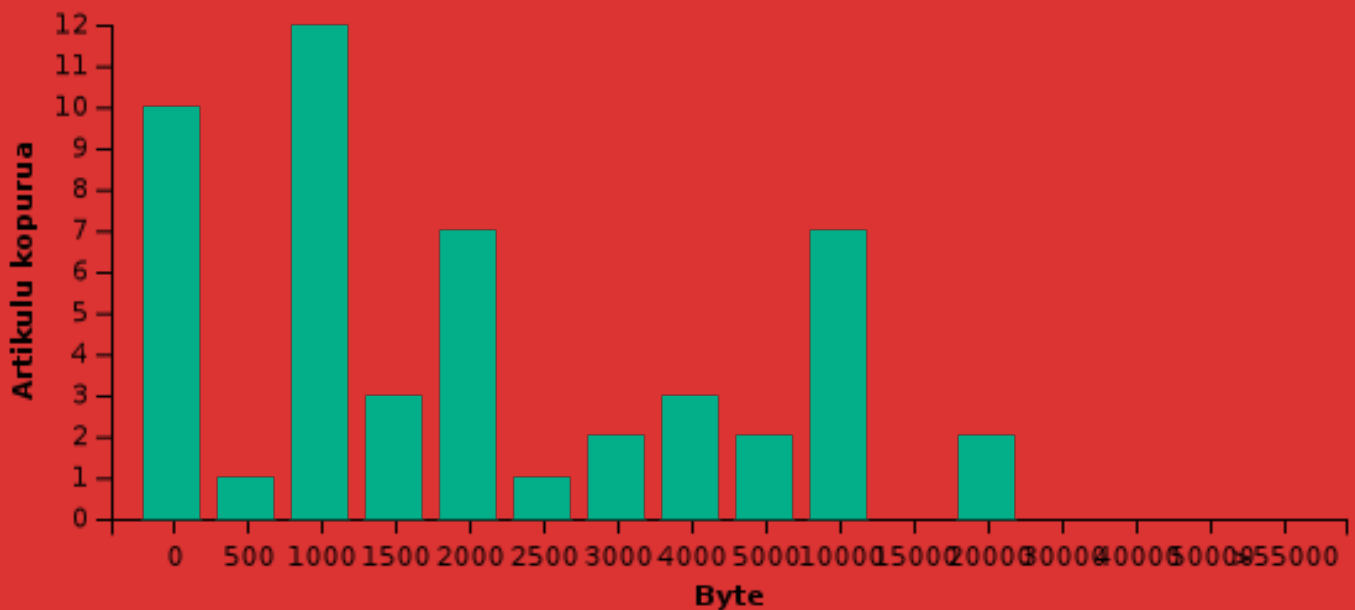
Antzinako Greziako erlijioa
 Greziar mitologia
 Erromatar mitologia
 Afrodita
 Apolo
 Ares
 Atena
 Demeter
 Dioniso
 Hades
 Hefesto
 Hermes
 Poseidon
 Zeus
 Kronos
 Diana
 Faunoak
 Herkules
 Jano

Jupiter
 Kastor eta Polux
 Cupido
 Marte
 Merkurio
 Minerva
 Neptuno
 Pluton
 Priapo
 Proserpina
 Saturno
 Sol Invictus
 Venus
 Vesta
 Vulkano
 Zeres
 Antzinaroko Olinpiar Jokoak
 Greziar mitologia Mendebaldeko arte
 eta literaturan

filosofia

Esparru laburra da Filosofiak duena adin tarte honetan, baina dakiguna nola dakigun da ikasten dena. Zientziaren historiak leku berezia du eremu honetan, baita artikulu luzeak merezi dituzten hainbat kontzeptu abstraktu.

Tamalez, artikulu laburrak ditugu Euskarazko Wikipedian. Berriak sortu eta, bereziki, hedatzea izango da gure erronka nagusia esparru honetan. Arreta berezia jarri beharko da erlijioei buruzko artikuluetan, oso bisitatuak.

Artikulu kopurua: 50

Sortu beharreko artikuluak: 10

Batezbesteko luzera orain: 3.408

Ikustaldiak urtero: 66.156

Artikularik ikusienak: Islam, Kristautasun, Judaismo, Budismo, Hinduismo

artikulu zerrenda

Filosofia (21)

Filosofia
Ezagutza
Mito
Mitologia
Erljio
Kristautasun
Islam
Hinduismo
Budismo
Judaismo
Animismo
Zoroastrismo
Gnostizismo
Bahaismo
Paganismo
Ateismo
Zientzia
Epistemologia
Metodo zientifiko
Faltsabiltate
Sasizientzia

Ezagut ezazu zeure burua (6)

Ni
Nortasun (filosofia)
Kontzientzia
Afektibitate
Banako
Indibidualismo

Nia eta alteritatea (8)

Alteritate
Beste (filosofia)
Intersubjektibitate
Banako
Erlatibismo
Unibertsalismo
Gizartearen jatorria
Sozializazio

Zer jakin dezaket? (8)

Arrazionaltasun
Gogamen
Emozio
Egia (kontzeptu filosofikoa)
Ezer ez dakit, ezer ez dakidala baizik
Dogmatismo
Akademia-askatasuna
Gezur

Zer egin dezaket? (7)

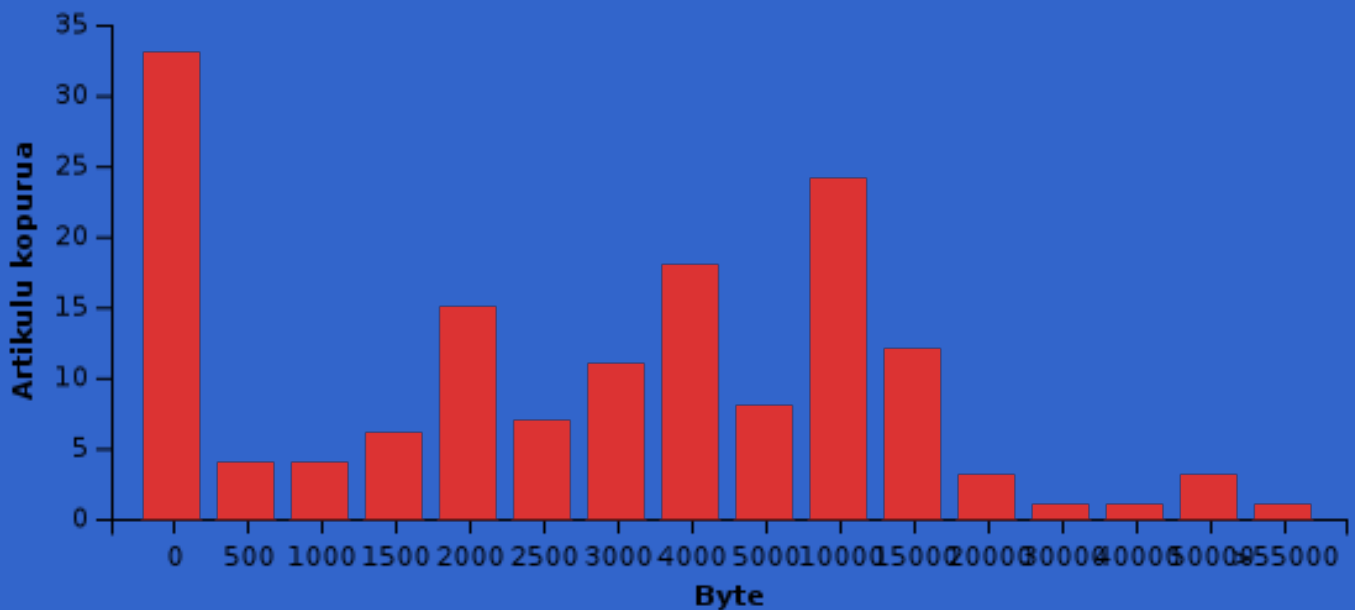
Errealitate
Gizakiaren lekua Unibertsoan
Antropozentrismo
Gizarte aldaketa
Askatasun
Baldintzapen
Determinismo

plastika eta ikus

Artearen historia, Euskal Herriko artea, espresio grafikoa, irudiaren indarra eta garrantzia edo zinema lantzen dira esparru luze honetan. Artikulu ugari jartzeko aukera bazegoen ere, zerrenda laburrago

baten alde egin dugu, Euskal Zinema esparruan emandako gomendioak osorik utzita.

Artikulu berri asko beharko dira hemen, baina existitzen direnak beste esparruetan baino luzeagoak dira.

Artikulu kopurua: 150

Sortu beharreko artikuluak: 33

Batezbesteko luzera orain: 6.836

Ikustaldiak urtero: 80.677

Artikularik ikusienak: Gernika (margolana), Megalito, Erromantizismo, Guggenheim Bilbao Museoa, Kolore

s-entzunezkoak

artikulu zerrenda

Arte-hizkuntzen baliabide eta konbentzioak (15)

Konposizio (arte)
erritmo
proporzio (arte)
eskala (arte)
Matematikak eta artea
perspektiba
Publizitate
arte grafiko
logotipo
trafiko seinale
sinbolo
Narratiba
plano (hizkuntza audiobisual)
Proiekzio grafiko
Estetika

Sormen-prozesu, -teknika eta -formak (6)

Arte-produkzio
Adierazpen grafiko
Eskultura
Argazkigintza
bideogintza
diseinu-grafiko

Artean eta kultura bisualean erreferente estetikoak diren lanak ulertzea eta interpretatzea (9)

Artearen historia
Euskal Herriko kultura
Kolare
Irudien gizarte eta botere rolak
ideologia
propaganda
Moda
Diseinu
Pertsonifikazio nazional

Artearen historia (79)

Paleolitoa Euskal Herrian
Labar-arte
Ekain
Altxerri
Izturitze eta Otsozelaiko leizeak
Santimamiñe
Benta Laperra
Neolitoa Euskal Herrian
megalito
dolmen
harrespila
Egilatzeko trikuharria
Sorginetxe
Okabeko harrespilak
Burdin Aro
Euskal Herriko kastroen zerrenda
La Hoya
Mikeldiko idoloa
Iruña-Veleia
Andelos
Oiasso
Bankako kobre meategi eta burdinola
Baigorriko burdinola
Beskoitzeko meategiak
Bisigodoak Euskal Herrian
Frankoak Euskal Herrian
Musulmanak Euskal Herrian
Leireko kutxatila
Tuterako meskita
Arte Erromanikoa Euskal Herrian
Donejakue bidea Euskal Herrian
Eunate
Leire
Done Mikel Aralarkoaren santutegia
Estibalitz
Armentiaiko basilika
Gotikoa Euskal Herrian
Orreagako kolegiata
Baionako katedrala
Gasteizko katedrala
Iruñeko katedrala
Euskal Herriko Erdi Aroko gazteluak
Dorretxe

plastika eta ikur

Hiribildu
Pizkundea Euskal Herrian
Oñatiko Unibertsitatea
Baserri
Barrokoa Euskal Herrian
Loiolako Basilika
Donostiako Koruko Andre Maria
Iruñeko udaletxea
Neoklasizismo
Noaingo akueduktua
Euskalerrriaren Adiskideen Elkarte
Plaza Barria
Plaza Berria (Gasteiz)
Konstituzio plaza
Erromantizismo
Andre Mariaren Jasokundearen eliza (Mutriku)
Artzain Onaren katedrala
Abadia jauregia

Bizkaia Zubia
Florida parkea
Bilboko zabalgunea
Gasteizko Zabalgunea
Iruñeko Lehen Zabalgunea
Euskal margolaritza
Euskal estilo arkitektonikoa
Art Déco
Arrazionalismo
Ajuriaenea
Biarritzeko kasino
Donostiako Klub Nautikoaren eraikina
Euskal Herriko artea Francoren diktaduran
Arantzazuko santutegia
Gaur, Emen, Orain, Danok
Gernika (margolana)
Euskal Eskultura Berria
Bilboko Guggenheim museoa

s-entzunezkoak

Euskal zinema (41)

Ramuntcho

La Capitana Alegría

Edurne, modista bilbaína

El mayorazgo de Basterretxe

Au Pays des Basques

Euzkadi (filma)

Gernika (filma)

El próximo otoño

Los hijos de Gernika

Amalur

Axut

El proceso de Burgos

Ikuska (dokumental-saila)

Sabino Arana (filma)

Segoviako ihesa (filma)

Agur Everest

Albaniaren konkista

La muerte de Mikel

Tasio

Kalabaza tripontzia

27 horas

Lauaxeta (filma)

Kareletik

Crónica de la Guerra Carlista

Ke arteko egunak

Alas de mariposa

Vacas

La madre muerta

La ardilla roja

El día de la bestia

Euskal Pilota. Larrua harriaren kontra

Aupa Etxebeste!

Bertsolari (filma)

Emak Bakia Baita

Loreak

Lasa eta Zabala (filma)

Amama (filma)

Handia

Euskadiko Filmatagia

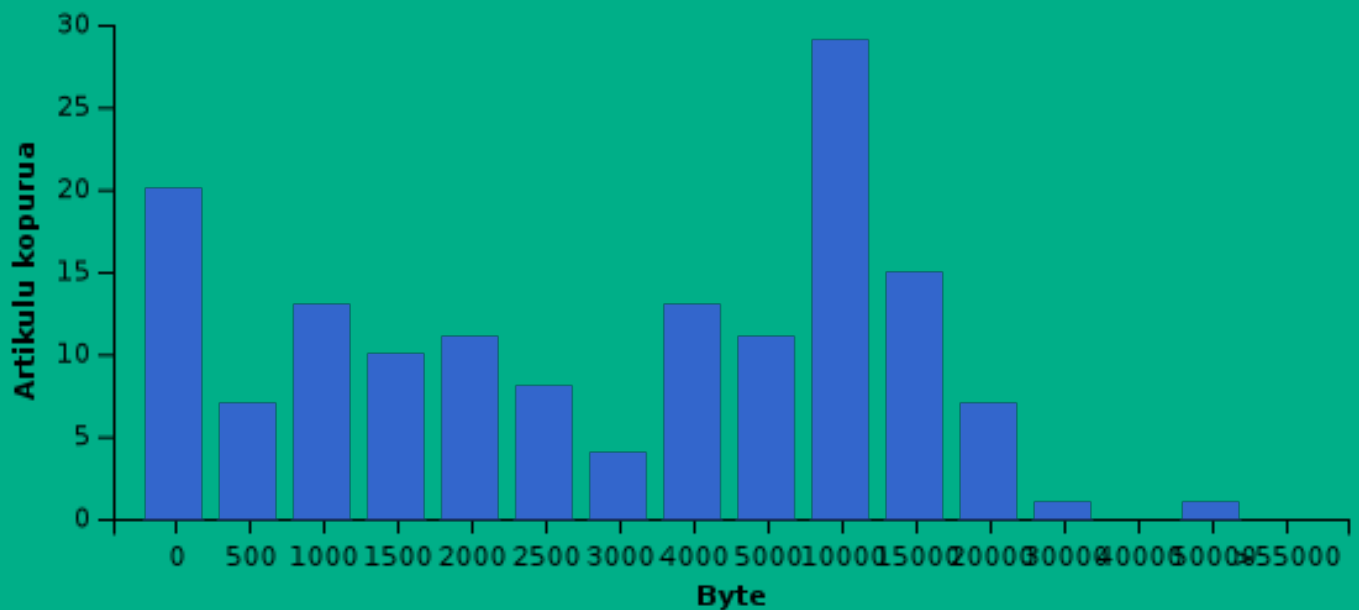
Donostiako Zinemaldia

Zinebi

musika, dantz

Aurreko atalarekin gertatzen den bezala, gaitegi oso zabala izan dezake ikasgai honek. Hala ere apustua egin dugu Euskal Curriculumaren zehaztapenean agertzen diren izenen inguruko lanketa berezia egiteko.

Artikulu kopururaren aldetik esparru zabala, aukera egon daiteke bestelako proiektuak lantzeko, Euskal Herrian dauden musika instituzioekin lankidetzan abiatuz. Multimedialeko garrantzia berezia izango du eremu honetan.

Artikulu kopurua: 150

Sortu beharreko artikuluak: 20

Batezbesteko luzera orain: 5.869

Ikustaldiak urtero: 162.324

Artikularik ikusienak: Mikel Laboa, Musika, Ken Zazpi, Ez Dok Amairu, Xabier Lete

za, antzerkia

artikulu zerrenda

Musika (35)

Musika
Musikaren historia
Musika klasiko
Jazz
Soul
Rock & roll
Gospel
Folk
Pop
Heavy metal
Rap
Hip hop
Musika elektronikoa
World music
Orkestra
Opera
Koro
Sinfonia
Cantata
Musika-notazio
Musika-tresna
Partitura
Pentagrama
Mugimendu (musika)
Harmonia
Tinbre

Monodia
Polifonia
Homofonia
Kontrapuntu
Melodia
Soinu
Audio edizio software
Euskal Herriko musika
Soinu-banda

Arte eszenikoak eta dantza (15)

Dramatizazio
Antzerki
Inprobisazio
Koreografia
Komedia
Musikal
Bideoklip
Iragarki
Laburmetrai
Parodia
Gidoi
Atrezzo
Eszenografia
Argiztapen
Euskal Herriko antzerkia

musika, dantz

Euskal Curriculumuma (100)

Euskal Herriko musika Erdi Aroan
Gonzalo Martinez de Bizkargi
Juan Crisostomo Arriaga
Joan Ignazio Iztueta
Xabier Munibe
Hilarion Eslaba
Adrien Barthe
Mateo Albeniz
Pedro Albeniz
Sebastian Iradier
Felipe Gorriti
Emilio Arrieta
Pablo Sarasate
Julian Gayarre
Raimundo Sarriegi
Jose Maria Usandizaga
Jose Gonzalo Zulaika
Jesus Aranbarri
Pablo Sorozabal
Isidro Ansorena
Tomas Garbizu
Francisco Escudero
El borracho burlado
Alostorrea
Bereterretxen khantoria
Urtsua (balada)
Une mousse de Biscaye
Goizean goizik
Eibarko koplak zaharrak
Santa Agateko koplak
Olentzero joan zaigu
Gernikako Arbola
Mixel Labéguerie
Juan Mari Beltran
Ez Dok Amairu
Mikel Laboa
Xabier Lete
Lurdes Iriondo
Jexux Artze
Amaia Zubiria
Pantxo eta Peio
Etxamendi eta Larralde
Benito Lertxundi
Maite Idirin
Txomin Artola
Gontzal Mendibil
Anje Duhalde
Niko Etxart
Ruper Ordorika
Mikel Markez

Fermin Muguruza
Jabier Muguruza
Euskal Rock Erradikala
Kortatu
Eskorbuto
La Polla
RIP (musika taldea)
Oskarbi
Oskorri
Itoiz
Hertzainak
Zarama
Negu Gorriak
Zazpi Eskale
Minxoriak
Joseba Tapia
Kepa Junkera
Bide Ertzean
Hemendik At!
Zea Mays
Barricada
Gatibu
Ken Zazpi
Berri Txarrak
Duncan Dhu
La Oreja de Van Gogh
Oreka TX
Skalariak
Kalakan
Belako
Mursego
Anari
Gose
Kokein
Sorkun
Emarock
Txalaparta
Atabal
Danbolin
Pandro
Txistu
Txirula
Trikiti
Alboka
Dultzaina
Euskadiko Orkestra Sinfonikoa
Nafarroako Orkestra Sinfonikoa
Bilboko Orkestra Sinfonikoa
Iruñeko Orfeoia
Donostiako Orfeoia

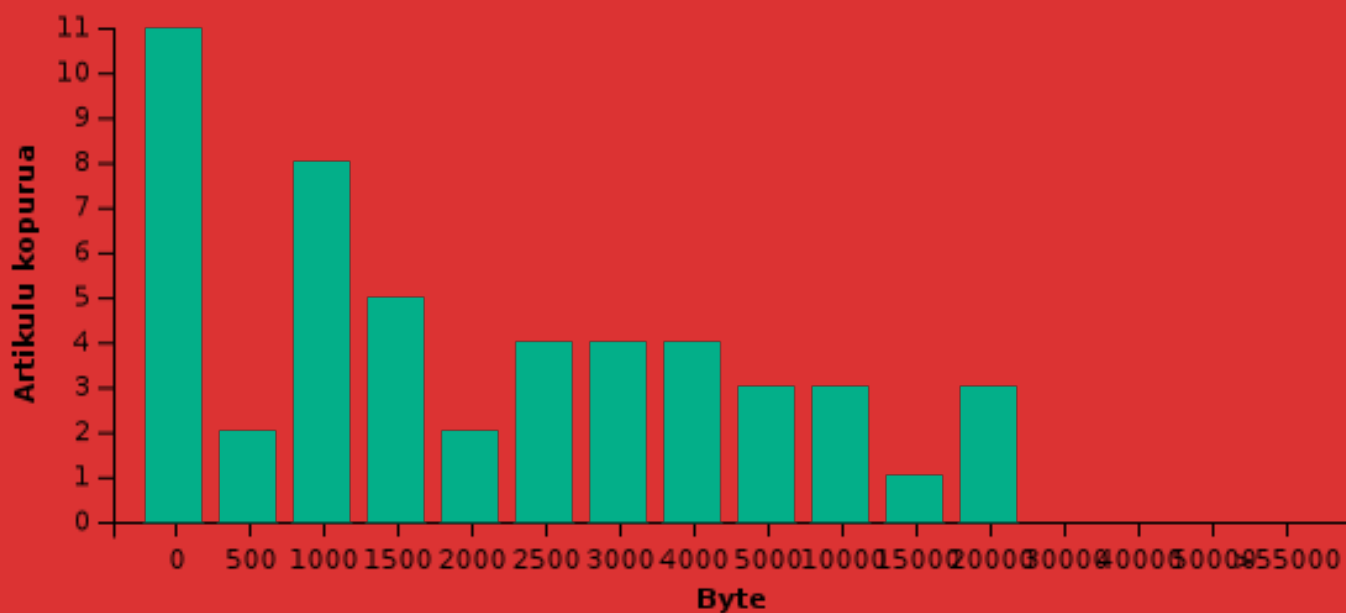
za, antzerkia

gorputz hezkun

Ikasgai praktikoa da gorputz hezkuntzarena. Horregatik ez dira asko eremu honetan dauden kontzeptuak, eta aukeratu ditugunak nahiko "orokorrak" direla esan daiteke. Ohiko kirolaz gain, badira bestelako

gai interesgarriak: bizitza osasuntsua eramateko hezkuntza, aisia eta jokoak, edo gorputza mugitzekoak.

Wikipedian ez da oso esparru garatua: saiatuko gara zerbait berritzailea egiten.

Artikulu kopurua: 50

Sortu beharreko artikulak: 11

Batezbesteko luzera orain: 3.842

Ikustaldiak urtero: 65.474

Artikularik ikusienak: Euskal dantzak, Saskibaloia, Futbol, Pilota, Eskubaloia

artikulu zerrenda

Jarduera fisikoa eta osasuna (22)

Kirola
Ariketa fisiko
Sistema aerobiko
Sistema anaerobiko
Gihar-sistema
Besoko bizeps
Besoko trizeps
Izterreko trizeps
Trapezio (muskulua)
Abdomeneko muskulu zuzen
Erronboide muskulu,
Lepo
Beso
Hanka
Beroketa
Arnasketa
Forma fisiko
Elikadura
Anorexia
Bulimia
Alkoholismo
Tabako

Gorputz-adierazpena eta komunikazioa (11)

Euskal dantzak
Biribilketa

Txulalai
Esku dantza
San Petrike
Zazpi jauzi
Zuberoako makil dantza
Axuri beltza
Itzal-antzerki
Mimo
Txontxongilo

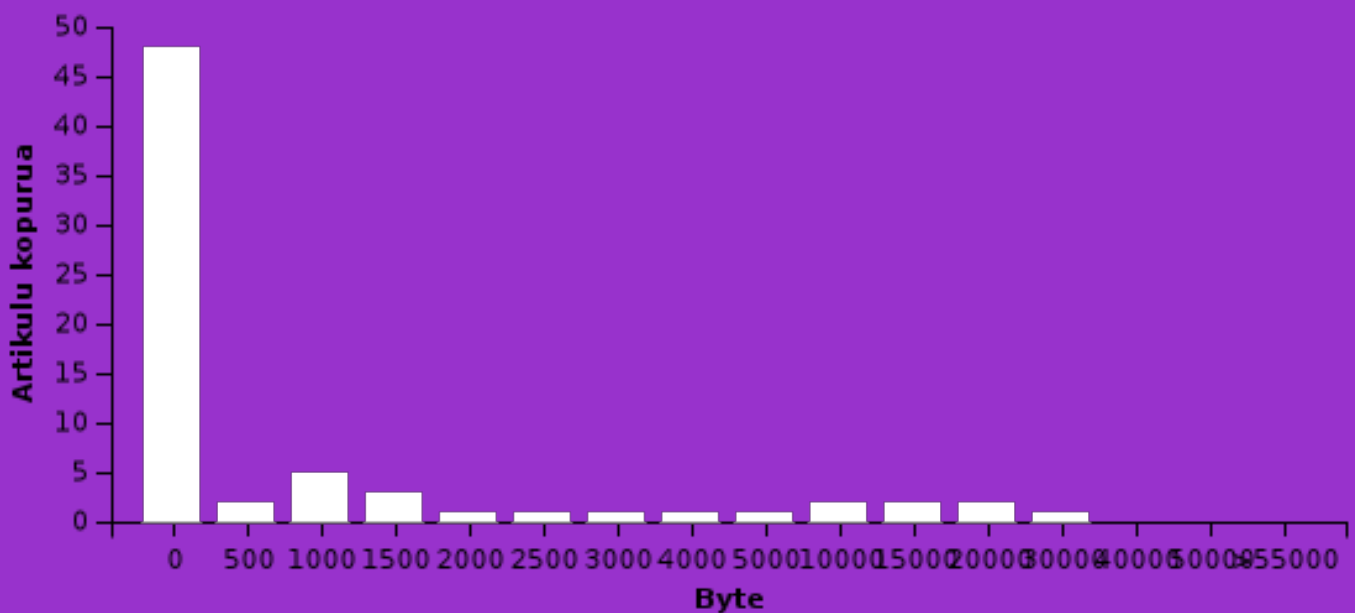
Mugimenduaren kultura: aisia eta denbora librerako hezkuntza (17)

Aisialdi
Joko
Euskal pilota
Futbol
Saskibalo
Igeriketa
Surf
Eskubalo
Tenis
Atletismo
Euskal Herriko jolasak
Alotxarren bila
Sokatira
Arraun
Zaku-lasterketa
Lokotx biltze
Txinga eramate

emakumea eta

Munduko biztanleriaren %50 emakumezkoa da. Hala ere Wikipedian ditugun biografien %16 baino ez dira emakume. Curriculumean han hemenka agertzen da: emakumeek arlo honetan egindako ekarpena ezagutzea; edo emakumeek pairatu duten desoreka estrukturalari buruz pentsatzea.

Horregatik atal transbertsal oso bat eman diogu proiektu honetan emakumea eta generoari. 70 artikulua dira, gehienak sortu beharrekoak, daudenak oso labur. Arreta berezia jarriko diogu gaiari, genero oreka hobea lortze bidean.

Artikulu kopurua: 70

Sortu beharreko artikulua: 48

Batezbesteko luzera orain: 5.097

Ikustaldiak urtero: 17.429

Artikuluak ikusienak: Emakumeen aurkako indarkeria, Emakume, Feminismo, Homosexualitate, Transexualismo

a generoa

artikulu zerrenda

Emakume
Emakumearen historia
Emakumeen eskubideak
Genero (soziologia)
Genero-rol
Genero-sistema
Generoaren historia
Genero-ikasketak
Emakumeak zientzian
Emakumeak informatikan
Emakumeak ingeniartzan
Emakumeak geologian
Emakumeak medikuntzan
Emakumeak fisika eta kimikan
Emakumeak eta lana
Genero-desparekotasun
Pobreziaren feminizazioa
Klima aldaketa eta generoa
Emakumea Euskal Herrian
Euskal Herriko emakumeen historia
Emakumea Antzinako Grezian
Emakumea Antzinako Erroman
Emakumea Erdi Aroan
Emakumeen sufragismoa
Emakumeak eta ekonomia
Emakumeak eta filosofia
Emakume musikariak
Emakumeak artean
Emakume artistak
Emakumeak literaturan
Emakume idazleak
Emakumeak eta kirola
Emakumeak eta osasuna
Emakumeen hezkuntza
Eskubide erreproduktiboak

Patriarkatu
Sexismo
Feminismo
Mugimendu feministak
Gizon talde feministak
Euskal Herriko mugimendu feminista
Emakunde
Antropologia feminista
Feminismo islamiko
Homosexualitate
Queer teoriak
Heteroaraua
Heteropatriarkatua
Transfeminismo
Transexualitate
Emakumeen ahalduntze
Wages for Housework Movement
Sorgin-ehiza
1970eko hamarkadako mugimendu feminista
Emakumeen ibilbidea Nobel Sarietan
Emakumeak politikan
Kristalezko sabaia
Genero diskriminazio
Sexu abusu
Emakumeen aurkako indarkeria
Feminizidio
Generoa eta hiria
Abortatzeko eskubidea
Abortatzeko eskubidea Euskal Herrian
Sexu berekoen arteko ezkontza
Sexu berekoen arteko ezkontza Euskal Herrian
Gay askapen mugimendua
Alokairuzko sabel
Etxekoandre
LGBT Harrotasunaren Nazioarteko Eguna

Informazio gehiagorako:

<http://eu.wikipedia.org/wiki/Atari:Hezkuntza>

Webgunea:

<http://wikimedia.eus>

Twitter:

[@euwikipedia](https://twitter.com/euwikipedia)

Posta elektronikoa:

hezkuntza@wikimedia.eus

KULTURA ETA HIZKUNTZA
POLITIKA SAILA
Hezkuntza Politikarako Sailburuordetza
DEPARTAMENTO DE CULTURA
Y POLÍTICA LINGÜÍSTICA
Viceconsejería de Política Lingüística